

Vutifännid, pöidlad pihku!

Eesti jalgpallikoondise väravakütt Konstantin Vassiljev räägib meeskonna valmidusest homme algavaks MM-valikturniiriks. lk 16

Virtuaal-maailm tekitab masendust

Depressioonigeeni avastanud Tartu ülikooli teadlane Eero Vasar selgitab, miks depressioon inimesi üha rohkem kimbutab. lk 4

Soome-ugri rahvad koos

Säravate rahvariiete taustal toimub soome-ugri kongressil ida ja lääne duell selles, kus ikkagi on soome-ugri rahvastel parem oma kultuuri ja keelt edendada, kirjutab reporter Rein Sikk. lk 7

Abikaasa kõrval presidendirallil

USA presidendikandidaatide abikaasad Michelle Obama ja Ann Romney annavad meeste kampaaniatesse suure panuse. lk 10

Eesti Päevaleht

HIND EESTIS 1,15 EUROT | VÄLISMAAL 2,10 EUROT | NR 207 | NELJAPÄEV, 6. SEPTEMBER 2012

ajaleht.epl.ee

Foto: Rauno Volmar

Eesti kasutamata võimalus

Ehkki Venemaa soovib vähemalt avalikus retoorikas Eestiga piirilepingut sõlmida, oleks selle juhtumine praegu ime. Rahvas aga piiril ootab. lk 8

EKA uus maja võib tulla sinna

Art Plaza

Tartu mnt 1 asuv projekt umbes poole väiksemas mahus on endiselt see, mida EKA teistele eelistab.

Telliskivi loomelinnak

Kalamaja piirkond pakuks oma loomingulise auraga EKA-le hea keskkonna.

Ülemiste City

Detailplaneeringu põhjal sobiks EKA-le ideaalselt, kuid kahjuks pole asukoht kõige parem. loe lk 2-3

JUHTKIRI

Streikiv Eesti

Streikimine näikse olevat ausse tõusnud: märtsis streikisid õpetajad, oktoobris ähvardavad tööseisakuga arstid, õed ja hooldustöötajad.

Streikida tahtvatel meedikutel on kaks suu-remat nõudmist. Esiteks palgatõstmine: arstid ja hambaarstid tahavad, et 2014. aastaks tõuseks nende töötasu praegusega võrreldes 67%, õed ja hooldustöötajad nõuavad aga koguni palga kahekordistamist. Teiseks nõutakse koormuse ülempiiri sätestamist – seda, et pandaks paika, kui mitu statsionaarset ja ambulatoorset patsienti üks täiskohaga arst aastas vastu võtma peab ja kui mitme patsienti eest hoolitseb näiteks täiskohaga õde.

Jah, meedikutele võidakse ju öelda: praegu, mil maailm vaagub ikka veel majanduskriisis, pole õige aeg palga juurde küsida. Kuid haigekassa reservide rahandusministeeriumi hallata andmine on meditsiinitöötajatel harja punaseks ajanud – reservidest piisaks, et rahastada palgatõusu kolm aastat, ütlevad nad.

Tõsi, reserve võib vaja minna kaugemaski tulevikus: analüüsid viitavad, et rahvastiku vananemise tõttu võib haigekassa peagi sattuda olukorda, kus vaevu ots otsaga kokku tullakse. Kuid on inimlikult mõistetav, et hooldustöötaja, kes saab kätte 400 eurot, või algaja õde, kelle pangakontole laekub 560 eurot kuus, mõtleb esmajoones sellele, kuidas korteri ja toidu eest maksta, mitte haigekassa jätkusuutlikkusele. Liiatigi on maailm nende ees lahti: vähe on ameteid, mille esindajatel oleks välismaal lihtsam tööd leida kui meditsiinitöötajail.

Et õdede ja hooldustöötajate palgad on ebaõiglaselt madalad, kahtlevad vähesed. Arstidega on lugu veidi teine: keskmise Eesti arsti pangakontole laekub 1300 eurot kuus.

Normkoormusest

Arstid tahavad, et pandaks must valgel paika, mida tähendab ühe arsti täiskoha töö.

Sellelt pinnalt on lihtne arstide palganõudmist ja streigiähvardust ebaõiglase ahnusena kujutada. Seda tõsisemalt tasub arstide puhul vaadata nende nõudmistest teist poolt: normkoormuse kehtestamist. Nimelt tahavad arstid, et tulevikus pandaks must valgel paika, mida tähendab ühe arsti täiskoha töö: kui mitu haiglaravi patsienti, mitu ambulatoorset vastuvõttu aastas. Enamiku eriarstide puhul võiks see olla 350 haiglapatsienti ja 4000 visiiti, arvab arstide liit.

Kui mul oleks valida, kas suurem palk või sama palga eest vähem patsiente vastu võtta, valiksin igal juhul viimase variandi, ütlesid eile Eesti Päevalehele mitu tunnustatud arsti. Praegu Eesti arstidel normkoormus puudub. Kuna see, kui mitu patsienti arst kuus või nädalas ravima peaks, pole paika pandud, on arstide reaalne töökoormus viimaste aastate kärbete taustal oluliselt suurenenud. Liiga suur pingetkitab aga ravivigade ohtu, vähendab patsientide rahulolu ja võtab arstilt tööroõmu. Just see võib olla viimane piisk karikasse, mis sunnib Eestist lahkuma. ●

REPLIIK

Kas Läti teeb vea?

Praegusel hetkel ei näe ma euroalaga liitumisest tõusvat mingit kasu, ainult kulusid, ütles hiljuti intervjuus Wall Street Journalile Bulgaaria rahandusminister Simeon Djankov. Bulgaaria eurohuvi kadumise teise põhjusena nimetas ta seda, et pole teada, millised reeglid euroalas aasta või kahe pärast kehtivad.

Teine riik, mis Maastrichti kriteeriumide poolest võiks lähiaastail euroalasse astuda, on Läti. Läti pole põnnama lõõnud – lõunanaabrite euroveeb www.eiro.lv näitab vilgast tegevust selle nimel, et Läti saaks 2014. aastast euro. Kui euroala oma peamised päästeprogrammid selle ja järgmise aasta jooksul käima lükkab ja Lätit ei sunnita neisse tagantjärele panustama, tasub see avantüür end Lätile ehk isegi ära. ● **Villu Zirnask**

Lk 4: Villu Zirnask: põnev Valgevene eksperiment

Lk 5: Eric Britton: ühistranspordi eelistus on parim valik

ILVES: KAITSEVÄELASED VÄÄRIVAD TUGE

Eesti nimel võidelnud kaitsevälased väärivad toetust riigi kõigi võimaluste piires, teatas president Ilves üleeilse EPL-i loo taustal, kus kirjeldati, kuidas sõjaväliidid terveks tunnistati. „Lähi-

ajal saadetakse sotsiaalministri- ja talle alluvale sotsiaalkindlustusametile välja kaitseministri kirjalikud ettepanekud olukorra parandamiseks,” teatas presidendi kantselei. **Delfi**

UUS POLIITJÕUD

MTÜ Vaba Isamaaline Kodanik valis oma esimeheks TÜ krimino- loogia professori Jüri Saare, kes kinnitas, et MTÜ plaanib aasta pärast valimisliitudega kohalikel valimistel osaleda. **Kuku raadio**

EKA kaardistas uue maja võimalikud asukohad

Eesti kunstiakadeemia koostas uue maja võimalike asukohtade pingerea: endiselt eelistatakse Tartu mnt 1 krunti, aga meeldib ka Telliskivi loomelinnak.

Anna-Liisa Villmann
uudised@epLee

26. juunil lõppenud Eesti kunstiakadeemia (EKA) korraldatud avalikule päringule uuele majale uue asukoha leidmiseks laekus 28 ettepanekut 21 pakujalt. Eesti Päevalehe käsutuses on dokument, milles EKA on seadnud kõrgkooli 25 alternatiivset asukohta pingerrita, et minna aruteludele haridusministeeriumi, kunstiakadeemia nõukogu ja ekspertidega.

Teadaolevate huviliste seas oli palju tuntud ärimehi ning asukohad varieerusid Ülemiste ärikeskusest kuni Pirita purjespordikeskuse kõrvalkrundini. Välja jäid nii Kopli liinid, mis dokumendi järgi „jääksid kauaks väljaehitamata piirkonnaks”, kui ka „küsitava ja mittemaakuva asukohaga” Filt-ri ja Rannamõisa tee ning Liimi tänav. Pakkumise tegid ka Rotermanni kvartali omanik Urmas Sõõrumaa ning Ahtri 3 krundi esindajana Arco Vara juhatuse esimees Lembit Tampere, kes aga kumbki tabeli etteotsa ei pääsenud.

EKA nõudmistest hulka kuulus asukoht eelistatavalt kesklinnas, 70–80 parkimiskohata, ühistranspordi lähedus ja netopinnana 20 000 ruutmeetrit. Kõige rohkem küsitavusi tekkis konkurentsist väljajääjate puhul segase omandiküsimuse ja kehtestamata detailplaneeringutega. Valikust jäid välja ka projektid, mille puhul toodi miinusena vaidlused naabritega.

Jätakuvalt eelistab EKA vaidlusaluseks saanud Art Plaza projekti aadressil Tartu mnt 1, kuid eelarvekitsikuse tõttu vähendatud mahus. Kui 2008. aastal buumi ajal valminud EKA maja võidutöö ehitusmaksumuseks kujunes 51 miljonit eurot, siis praegune

ilma töökodadeta vähendatud mahus Art Plaza projekt koos ehitushinna ja krundiga läheks maksma 27 miljonit eurot.

Loomeinimeste keskus

Perspektiivi nägid ka potentsiaalsed arendajad eelkõige Põhja-Tallinna piirkonnas. Kalamaja puhul võivad määravaks osutuda Kultuurikatla lähedus, loomelinnaku olemasolu ja uue kvartali elluäratamine.

Detailplaneeringu eest sai maksimumpunktid aadressil Telliskivi 51 asuv 8263-ruutmeetrine territoorium, millel on kokku seitse kinnistut. Praegu asuvad sealsetes nõukogudeaegsetes laotaolistes hoonetes allüürnikud.

„Üks eelis on kindlasti asukoht, kui EKA maja sinna peaks tulema, ning sünergia teke loomelinnakuga. Samuti logistiline pool, kuna ala on transpordiga piiratud ja autoga ligipääsetav. Läbirääkimisel linnavalitsusega lubati piirkonnast bussiliin läbi käima panna,” selgitas kinnisvarabüroo Uus Maa konsultant Fred Linnukütt, kes omanike nimel pakkumise esitas. Telliskivi 60 arenduse projektijuht Ivar Lukk leidis samu-

daks ka kogu Kalamaja piirkond, mis on ka ilma igasuguse kõrvalise abita niigi kujunenamas Tallinna loomeinimeste keskuseks,” märkis Lukk.

Ülemiste City sobis EKA-le detailplaneeringu põhjal ideaalselt, kuid mitte asukoha poolest. „Aus vastus on see, et väga hea toon pole täna kommenteerida neid pooleliolevaid läbirääkimisi, mis meil kliendiga on,” märkis Ülemiste City AS-i juhatuse esimees Gert Jostov. „Tulevalt meie enda linnaku kontseptsioonist koondame siia mitte ainult ettevõtteid, vaid ka erinevaid õppeasutusi. Täna on siin näiteks juba Mainori kõrgkool. Selles kontekstis sobib ka EKA siia suurepäraselt,” leidis Jostov.

Nõukogu koguneb peagi

EKA uue hoone projektijuhi Maike Heido kinnitustel pole EKA nõukogu sel sügisel veel koos käinud ja täna pole ka ühtegi aega kogunemiseks kokku lepitud.

„Kindlasti toimub esimene koosolek septembrikuu jooksul, kuid kas selle käigus ka alternatiivkruntide pakkumiste osas mingite otsusteni jõutakse, pole kindel,” lausus Heido. EKA juhtkond on Heido sõnul alternatiivasukohtade analüüsimiseks koostanud erinevaid tabeleid, et laekunud pakkumisi hinnata võimalikult paljudest kriteeriumidest lähtuvalt. „Kõik tabelid on tööversioonid ja mõeldud alusmaterjalideks aruteludele ministeeriumi, nõukogu ja ekspertidega. Enne EKA nõukogu seisukohavõttu alternatiivide osas ei pretendeeri ükski võimalikest tabelitest absoluutsele tõe,” märkis Heido. ●

KLAASSEN JÄI ÜKSI

Eesti maaülikooli rektoriks kandideerib ainult senine koolijuht Mait Klaassen, sest keegi teine tähtjaks avaldust ei esitanud. Rektori valimiskoosolek toimub 28. septembril. **ERR**

PÄÄSTJATEPUUDUS LÄÄNEMAAL

Lääne päästekeskus on hädas uute päästjate leidmisega: tänavu on kolmes Lääne komandos olnud värbamiskonkursid, kuhu pole ilmunud ühtki kandidaati. Lääne päästekeskuse juhi Ivar

Kaldasaua sõnul on sealsest 26 riiklikust komandost puudu 14 päästjat. Tööjõupuuduse taga on madal palk – näiteks Kilingi-Nõmme päästjad saavad kuus kätte 420 eurot. **ERR**

Täna digilehes

●●● USA-s Nevada kõrbes lõppes nädalane Põleva Mehe festival.
●●● Videointervjuud Eesti jalgpallikoondise peatreeneri ja mängijate Konstantin Vassiljevi ja Andres Operiga

2

EKA PINGEREAD

Pingerida ehitushinna, projekti ja krundi maksumuse alusel – realistlik hinnang

- 1. Art Plaza vähendatud mahus projekt (Tartu mnt 1) 27 mln eurot
- 2. Telliskivi loomelinnak (Telliskivi 60) 27,54 mln eurot
- 3. Ülemiste City 29,14 mln eurot
- 4. Suva vabrikahoone (Kotzebue 1) 31,16 mln eurot
- 5. Kalasadama tänav 10 + Kultuurikatel (Põhja puistee 37) 31,64 mln eurot
- 6. Noblessneri kvartal 32,04 mln eurot
- 7. Telliskivi 51 (territoorium seitsme kinnistuga) 32,68 mln eurot
- 8. Balti manufaktuur (Kopli 35, Sitsi 13a) 33,72 mln eurot
- 9. Pirita TOP 34,42 mln eurot

Pingerida sobivuse alusel – kui raha poleks oluline

- 1. Art Plaza
- 2. Suva vabrikahoone
- 3. Kultuurikatel
- 4. Telliskivi 51
- 5. Balti manufaktuur
- 6. Noblessneri kvartal
- 7. Telliskivi loomelinnak
- 8. Pirita TOP
- 9. Ülemiste City

4

- 1- Suva vabrikahoone aadressil Kotzebue 1, mis meeldiks EKA-le eriti siis, kui raha poleks määrav.
- 2- Telliskivi loomelinnak sobiks nii rahaliselt kui ka võimaluste pärast.
- 3- Kultuurikatel – loominguline öhkkond podiseb seal juba praegu, ent ehitus võib EKA-le kalliks minna.
- 4- Ülemiste Cityl on potentsiaali, kuid asukoht olevat kehv.
- 5- Telliskivi 51 – asukoht hea, kuid seitse kinnistut ja mitmed allüürnikud võivad tülikaks osutuda.

Fotod: Christo Neemre

ARHITEKTI PILK

Paaver: Kalamajas on potentsiaali

Arhitekt Toomas Paaver leidis, et asukoha eest ainsana maksimumpunktid saanud Tartu maantee krundil on endiselt omad eelised. „Lisaks ajaloolisele sidemele tundub vana krunt ka majanduslikus mõttes kõige loogilisem, sest seal on meeletu hulk eeltööd ära tehtud. Arhitektuurivõistlus, detailplaneering, ehitusprojekt, arheoloogilised kaevamised ja kõik muu kokku on tohtu aja- ja rahakulu,” nentis Paaver. Tema sõnul võiks Ülemiste ja Pirita kohe välistada. „EKA vajab kindlasti kesklinna ja Tallinna

kesklinna vajab EKA-t, et säilitada multifunktsionaalsus. Selles mõttes võiksid põhimõtteliselt sobida ka Kalamaja–vanalinna piirimaile olevad variandid. Tallinn kaotab palju, kui EKA kapseldub linnaelust eemale. Kalamaja on kesklinnaga kontaktis ja siin on tõesti potentsiaali kujuneda mitmekesiseks loomemajanduse piirkonnaks. EKA saaks Kalamajas võimendada sellist sünergia ja kui vanast krundist loobutakse, siis on tõesti mõistlik vaadata siinseid endisi tööstusalasid, mis otsivad uut hingamist.”

KOOLIERI

Suur valik koolimööblit!

VÄRVIVALIK!

Kummut Pepe
M: 70*40,3*102cm
70 EUR

Tool Ray
M: 58*58*80-92cm
45 EUR

Laud Function
M: 110*48,5*76cm
70 EUR

Riidekapp Focus
M: 99,5*50,8*200,4cm
128 EUR

Diivanvoodi Soffi
M: 240*167*h73cm
399 EUR

Tartu
Teguri 39

Tallinn
Järve keskus

Tallinn
Tähesaju City

Jõhvi
Kaubakeskus

www.common.ee

AJAKIRJANDUSVABADUST PIIRATA EI TOHI

Kollast ajakirjandust on kõikjal maailmas, ent näiteks USA-s pole kollased n-ö aluspesulood poliitikutele põhjuseks, miks piirata erakondade rahaasju või pealtkuulamiskandaale

käsitleva poliitikaajakirjanduse vabadust. [—] Seal ei tule ühelgi tipp-poliitikul pähe haavuda ajakirjanduse kriitika pärast. Nii ei ole lihtsalt kombeks.

Mart Raudsaar (ERR)

INFOÜHISKONDA PEAB JÕUDMA KA KOOL

Et industriaalajastust on saanud infoajastu, võiks nihe toimuda ka haridussüsteemis. Eestis eksisteerib majandusõpe, ent see on kättesaadav vaid gümnaasiumiõpilastele. Juba põhi-

koolis võiks õpetada finants-teadmisi ja rahanduslikku kirjaoskust. Senine majandusõpe on liiga üldine, elukauge ega keskendu üksikisiku rahaasjadele.

Rainer Saad (Äripäev)

VANA MÖTTETERA

Sul on vaenlasi? Väga hea, see näitab, et oled oma elus millegi olulise eest seisnud.

Winston Churchill

SILDISTAMISE asemel võiks läänemaailm Valgevenesse suhtuda kui eksperimenti

Lukašenka eksperiment

Villu Zirnask
arvamustoimetaja

Kui mõne nädala eest vastu õhtut Ukraina poolt Valgevenesse sisenesin, tikkus pähe üks halenaljakas veider mõte. Olin rattamatkal Vilniusest Odessasse, Ukraina ja Moldova kohutavad teed olid mu jalgratta päris loguks muutnud, kahtlesin lausa, kas see üldse Brestini välja veabki...

Niisiis, veider mõte. Välismaalane, piiriala ja riik, kus valitseb, nagu räägitakse, Euroopa viimane diktaator ja KGB on endiselt kõikvõimas. Ehk korjavad diktaatori käsila sed väljapoole turismiala laokile/spioneerima jääda võiva välismaalase üles ja toimetata-

vad sinna, kus on siin kandis turisti koht – Bresti kesklinna?

Aga ei, tuli ikka omal jõul Bresti jõuda. See osutus kenaks ja heakorrastatud linnaks, kesktänavad reede õhtut veetvaid uitajaid täis. Laupäevane Savetskaja uulits, uhkeks jalakäijate alaks kujundatud Bresti peamine kaubandustänav, tekitas aga tunde, nagu jalutaks ringi kordaläinud sotsialistlikus unelmas. Univermag, Detski Mir... Nõukogude aega meenutavate nimede ja müügikorraldusega poed, mille kaubavalik siiski mõnevõrra rikkalikum.

Võta kinni, kus on parem

Heakorrastatud ja valdavalt sõbralik mulje jäi kogu Lääne-Valgevenest. Turismielamuseks oli see huvitavam kui hiljem külastatud Vilnius. Leedu pealinn on ka ilus linn ja palju suurema valiku kaupluste, restoranide ja hotellidega kui Brest või Grodna – aga ühtlasi muutunud paljuski sarnaseks mis tahes Lääne-Euroopa linnaga. Aga kas Valgevenes ka päriselt hea elada oleks? „Teenin 500–1000 dollarit kuus. Teil võib-olla saaks rohkem,

Valgevene aktivist hoiab meelevaldusel mängukaru, mis on saanud opositsiooni liidrite protestisümboliks. Foto: AFP/Scanpix

aga siin jällegi on kommunaalkulud ja muu sarnane väiksemad. Nii et mine võta kinni, kus on parem,” rääkis mulle üks taksojuht.

23. septembril toimuvad Valgevenes küll parlamendivalimised, ent augusti lõpu tänavapildis kajastus see üksnes valima kutsuvate tagasihoidlike plakatitega. Muud poliitreklaami tänavatel,

Valgevene näib hästi toimiva riigina, erineb naabritest inimõiguste poolest.

televisoris ega ajalehtedes näha polnud. Ühes teleõigus räägiti, et peaaegu kõigis valimisringkondades on üles seatud vähemalt paar kandidaati, aga kolmes vaid üks.

Eksperiment läänele

Tõtt-öelda oli reklaami – mitte ainult valimis-, vaid ka kommertsreklaami – vähesus isegi kosutav. Suured poliitikute plakatid ja tühjustest kõmised telereklaamid ei ole lääneliku demokraatia ja

kapitalismi meeldivaim joon. Valgevenest jäi mulje kui üsna hästi toimivast riigist, mis erineb lääne- ja isegi idanaabritest mõnes päris olulises küsimuses. Poliitikut ja inimõiguste aktivistid on veendunud, et neid erinevusi tuleb teravalt taunida.

Seevastu Singapurist, kus inimõigused ja kodanikuvabadused ei vasta samuti lääneliku demokraatia ideaalile, räägivad paljud eurooplased kui eeskujust. Ehk peaks lääs lauldase kritiseerimise ja sildistamise asemel suhtuma Valgevenes kui eksperimenti, mis aitab uurida, kus on kodanikuvabaduste optimaalne piir?

Et valgevenelastel oleks ka muid valikuid peale Lukašenka eksperimendis osalemise või Venemaale mineku, võiks EL neile lääne ust praegusest laiemalt avada. Kui Lukašenka ühiskonnakorraldus end ei õigusta, hääletab hulk kodanikke jalgadega ning Lukašenka režiim langeb kiiremini. Kui massilist emigratsiooni ei järgne, siis järelikult säärane elukorraldus toimib – vähemalt osas kultuurides. ●

DEPRESSIOONI RAVIMISEL ja vältimisel on keskne roll vahetutel inimsuhetel, mida virtuaalmaailmas jääb üha vähemaks

Virtuaalmaailm soodustab depressiooni

Intervjuu

Riin Aljas
arvamustoimetaja

Tartu ülikoolis leiti seos depressiooni ja geenide vahel. Professor Eero Vasar selgitab, mida avastus tähendab.

●●Mida see avastus õigupoolest tähendab, kas depressioon võib olla pärilik?

Uuringute põhjal selgus, et depressiivsete inimeste hulgas esineb selle geeni (limbilise süsteemiga seotud membraani valgu ehk LSAMP-geeni) teatud polümorfisme oluliselt rohkem. Me ei oska hetkel veel

päris täpselt öelda, mida see tähendab. Küll aga selgus näiteks transgeensete hiirte puhul, kellel oli LSAMP-geen „välja lülitatud”, et need loomad reageerisid negatiivsetele välismõjudele oluliselt vähem. Võiks isegi paralleeli tuua 1960-ndate lõpul ruulinud hipidest lilllastega. Selle põhjal võib oletada, et LSAMP-geenil on oluline roll organismi reagerimisel väliskeskonna stressogeensetele mõjudele ja selle kaudu hirmu ja ärevuse tekkimisele, mis omakorda on tihedalt seotud depressiivsete seisundite kujunemisega. Mõte on selles, et võib-olla õnnestub tulevikus nimetatud geeni polümorfismide vahendusel tuvastada isikuid, kellel on suurem risk keeruliste olukordade tulemusena kannatada sagedamini meeleoluhäirete all. Kindlasti võiks selline lähenemine olla abiks, et neid seisundeid tulevikus oleks võimalik vältida.

Depressiivsete seisundite puhul on pärilik komponent

paljude geenide koostoime mõjul olemas, ent tähtsaks tuleb pidada ka väliseid tegureid. Arvestades seda, millises piirkonnas me elame, siis tuleb arvestada päevavalguse mõju. Siinses kliimas esineb depressiivseid seisundeid kindlasti rohkem, kui päevad on lühikesed ja sellepärast on päikesevalgust vähem.

WHO prognoosib, et depressioon tõuseb 2020. aastaks haigus- te seas teisele kohale.

●●Näib, et depressiooni käes kannatab üha enam inimesi. Kas haigete arv on suurenenud või me lihtsalt teadvustame depressiooni rohkem?

Ma arvan, et kindlasti räägitakse ja teadvustatakse depressiooni rohkem. Teisalt on selge, et igasuguste emotsionaalsete häirete puhul on keskkondlik tegur väga oluline ning arvestades valitse-

vat majanduskriisi on viimasel ajal ümbritsev keskkond olnud pehmelt öeldes ebasoodne. Kui inimesed satuvad olukorda, kus nad enam toime ei tule, hakkavad need häired üha enam esile tulema. WHO mõne aasta taguse prognoosi alusel tõuseb depressioon 2020. aastaks inimesel esinevate haiguste hulgas teisele kohale. Esimesel kohal on jätkuvalt südame-veresoonkonna haigused.

●●Milles see ebasoodne keskkond väljendub? Ei saa ju öelda, et elu on raskem kui varem. Keskkond muutub nüüdisaegsetele inimestele liiga keeruliseks, et edukalt toime tulla. Me oleme majanduskriisis, inimestel on kõiksugused probleemid, võlad, töötus, sügav kriis inimestevahelistes suhetes – inimesed ei ole võimelised kohanema järsult muutunud oludes.

Kui võrrelda näiteks saja aasta taguse ajaga, siis on kadunud suured perekonnad, kus Eestimaa taludes ela-

Empaatiavõime annavad peegelneuronid

20 aastat tagasi avastas rühm Parma teadlasi erilised neuronid – nn peegelneuronid –, mis annavad meile empaatiavõime. Ka peegelneuronite avastajad oletavad, et virtuaalsuhtlus pärssib empaatiavõimet. „Me suhtleme üha enam telefoni ja arvuti teel,” on öelnud peegelneuronite üks avastajaid Vittorio Gallese. „Empaatiaseisukohast pole ükskõik, kas te näete teist pelgalt ekraanil või näost näkku. Vaid internetis suhteldes laguneb teie pilt kaaslasest täielikult koost.” Teise inimese tundeid on palju raskem mõista teda nägemata ja kuulmata ning seejuures on suurem oht teha vigu. Vt lähemalt: „Kas kaasatundmine on omakasu?” Stefan Kleini intervjuu Vittorio Gallesega. **EPL/Mõte, 27.6.2008**

sid koos mitmed põlvkonnad, kus inimestevahelised tihedad suhted olid parimaks antidepressandiks. Tänapäeval on inime üha enam isolatsioonis ja siin on suuresti roll ka virtuaalmaailmal. Kõrvaltubades istuvad inimesed eelistavad isiklike suhtlemisele kontaktide pidamist Facebooki, Twitteri ja kes teab mis sotsiaaltõrgustike kaudu. Mitmed meie olulistest meesüsteemidest, mida me suhtlemisel kasutame, lihtsalt jäävad mängust välja. Me maksame paratamatult lõivu tehnoloogilise arengu eest.

●●Kui palju inimesi Eestis depressiooni all kannatab? See on keeruline küsimus. Võib öelda, et muu maailma kogemuse alusel 10% naistest ja 5% meestest jõuab elu jook-sul situatsiooni, mida võiks nimetada hingeliseks masenduseks. Arvestades ka teisi emotsionaalseid häireid, nagu näiteks ärevushäired, võib öelda, et nende haiguste all kannatab peaaegu kolmandik elanikkonnast. ●

UNGARIS LOEB RAHA ROHKEM KUI ÕIGLUS

Reedel katkestas Armeenia Ungariga diplomaatilised sidemed, põhjuseks armeenlasest kolleegi tapnud aseri sõduri valla andmine Ungarist Aserbaidžaanile. Ungari valitsus näeb õli-

rikkas Aserbaidžaanis päästjat... näib, et miljonid loevad enam kui õigus. Nüüd on viimane austus, mis maailmal veel Ungari vastu alles oli, minema pühitud. **Ungari päevaleht Népszava**

ÕDEDE PUUDUSEST

Alates 2010. aastast lahku Eestist aastast rohkem õdesid, kui tervishoiukõrgkoolid suudavad ette valmistada.

Õdede liidu president Ester Pruuden (ERR)

SOOKVOOTIDEST

Euroopa Komisjoni õigusvolinik Viviane Reding püüdleb selle poole, et firmade juhatuses oleks vähemalt 40% naisi. Mitmekesisus peaks olema eesmärk nii kogemuses ja

taustas kui ka soos. Suurem hulk naisi tooks firmadele edu, sest miks lükata tagasi võimalikult suurt talentide kogumit võimalikult erinevatel aladel? **Belgia päevaleht De Tijd**

EFEKTIIVNE liiklusstrateegia ei ole võimalik ühissõidukiradu prioriteediks seadmata. Praegu on muutusteks parim aeg

Ühistranspordi eelistamine on Tallinnale arvatavasti parim valik

Eric Britton

linnaelu ja transpordikorralduse
õpetlane

Mind ajendas kirjutama 7. augustil EPL-is ilmunud juhtkiri „Üksi bussirajast ei piisa“, kus tsiteeriti mind kui rahvusvahelist linnatranspordi eksperti. Soovin mõne sõnaga teie artiklile vastata.

Oma kirjutises edastate minu seisukohti, mida avaldasin juunis Tallinnas peetud konverentsil. Peamiselt puudutasid need vajadust suurendada transporti suunatud investeeringuid ja muuta poliitika strateegilisemaks. Soovin siinkohal neid kahte mõtet Tallinna uue transpordistrateegia ja hiljuti maha märgitud bussiradade kontekstis veidi laiendada ja täpsustada.

Esiteks leian, et bussiradade ja linnavalitsuse valikute kohta käiv jõuline diskussioon on hiilgav märk Eesti demokraatia tugevusest. Lugenud teie juhtkirjas esitatud argumen-

te, nii palju kui Google'i tõlge seda võimaldas, usun, et ka kõige tulisemad eriarvamused on kasulikud ja neid tuleb kaaluda. Isegi keevaliste ja mõnikord ründavate sõnade taga võivad olla sisulised argumentid, mida tasuks kaaluda.

Ühistranspordi eelistamine

Tallinna veidi tundes näib mulle, et just praegu on suurepärane aeg ühissõidukiliine ehitada ja laiendada. Seejuures pean silmas nii bussi-, trolli-, trammi- kui ka takso- ja jalgrattaliikluse arendamist. Maailmas pole ühtegi suurlinna, kus ühissõidukirajad ei oleks liiklusstrateegia oluline osa – siin ei olegi tegelikult valikut.

Niisugust liiklusstrateegiat kasutati juba 1970. aastatel, mistõttu nüüdseks on eri linnade ja bussiradade erineva paiknemise põhjal saadud piisavalt kogemusi järeldamaks, mis toimivad ja mis mitte. See ei tähenda et halvasti kavandatud ja teostatud ühissõidukiradad ei olekski – ajapikku on neid päris palju ette tulnud. Tallinna puhul on aga oluline, et praeguseid bussiradu ja kavandatavaid liiklusmuudatusi iseloomustab suur paindlikkus. Tegu pole ju maa-aluse metroo ehitusega ega ka trammiiniide muutmisega. Isegi kui info muutunud marsruutide ja ülejäänud üksikasjade kohta ei jõudnud meieni esi-

Ühissõidukirajad on kõigis suurlinnades liikluse oluline osa. Siin ei olegi valikut.

Suurendades 300 bussi kiirust 10%, saame sama efekti kui 30 bussi juurde ostes.

mesel võimalusel, võimaldab ühissõidukiradade paindlikkus meil suurte kahjudeta käigu pealt kohaneda ja muudatused selgeks õppida.

Tallinnale kolmkümmend lisabussi

Mitmed kodanikud väidavad, et suurendama ei peaks niivõrd busside kiirust, kui-võrd nende arvu, sest paljud bussid on praegu selgelt ülerahvastatud. See on kindlasti

õige argument, ent siin on ka hea vastus. Suurendades senise kolmesaja bussi kiirust näiteks kümme protsenti (just nii palju on seda tehtud hästi toimivate ühistranspordiradade linnades) ja suutes süsteemi hästi hallata, võib kiirusel olla sama efekt kui kolmekümnel lisabussil.

Arvestades, et uus buss maksab ligikaudu 200 000 eurot, on see märkimisväärne sääst.

Keerukus ja mitme faktori koosmõju

Lõpuks on oluline mainida, et ühistransporti iseloomustab keerukus ja paljude tegurite koosmõju. Teisisõnu tähendab see, et soovitud tulemuste jaoks ei piisa üksnes headest plaanidest – arvesse tuleb võtta kõiki aspekte. Tallinna bussiradade vastuolulisus on siin ilmne näide.

Peame mõistma kogu transpordisüsteemi keerulist dünaamikat. Rohkem ruumi muudab ühistransporti kvaliteetsemaks, samas võtame ruumi ära autodelt. Seda enam, et kui kavatsame bussiradadele lubada ka taksod ja jalgrattad, tuleb arvestada nendegi sõitjate vajadusi. Seda kõike tuleb arvestada, sest kui muudatustega kaasa ei tulda, on need sama hästi kui hukule määratud. Vaja on hoolikalt väljatöötatud liikuvus- ja maakasutusstrateegia, mis hoiaks silma peal kõigil keerulistel ja sage- li vaevu hoomatavatel seostel.

Efektiivne liiklusstrateegia ei ole võimalik – ühistranspordiradu prioriteediks seadmata. Mõistagi ainult nendest ei piisa, ent ühissõidukiradade puudumine seaks uue efektiivse liikumissüsteemini jõudmisele tõsiselt takistusi.

Kuidas siis lõpuks Tallinna transpordistrateegiat nimetada? Miks mitte otse: arvatavasti parim võimalik variant. ●

tudish piip!

Pakkumised kehtivad
05.09–18.09 või kuni kaupa jätkub

9.99
~~16.79~~

Pesupulber Ariel, 4,8 kg
• Spring • Color
v.a. Juhkentali Rimi
2.08/kg

-41%

3.59
~~4.59~~

Kohv Paulig Classic, 500 g
• filtri • presskannu
7.18/kg

-38%

0.99
~~1.59~~

Saaremaa või, 200 g
4.95/kg

Soodsad
lennupiletid
Rimist!

EUR **49** EUR **69**

EUR **59**

airBaltic.com

Elanikud protesteerivad kultuuriküla rajamise vastu

Tüli

Ehtne Eesti vaidlus:

ehitage kontserdimaja, aga ainult mitte minu õue lähedale.

Kärt Anvelt

kart.anvelt@ep.ee

Harjumaal Harku vallas on pikemat aega käärinud tüli Rannamõisa küla elanike, vallajuhtide ja Tabasalu kultuuriseltsi vahel. Nimelt on kultuuriseltsil plaan vallalt Rannamõisas rendile saadud maa-alale ehitada kultuuriküla, kus idee kohaselt asuks muusikakool-kontserdimaja, laste mänguväljak ja võrkpalliplats ning vanades mõisa moonaladudes spordihall, noorte huvikeskus ja kunstimaja, lisaks veel parkla.

Rannamõisa elanikud on enamikule sellest aga kategooriliselt vastu. „See tohutu transpordivool, mis siia toimuma hakkaks, häirib kõige enam,” rääkis elanike esindaja Veiko Potisepp.

Tüli algas juba 2008. aastal, mil vald plaani avalikustas. Vahepealsed aastad on püütud kompromissi leida: kui alguses taheti maa-alale ehitada vabaõhulava ja 700-kohaline

Rannamõissasse planeeritava kontserdi- ja kunstimaja eskiis, autor on arhitekt Madis Eek arhitektuuribüroost Eesk & Mutso.

PROJEKTIST

Rannamõisa muusikalõõts

Tabasalu muusikamaja hoone lahendus lähtub asukoha eripärast. Maja on sobitatud olemasolevate hoonete ja puude vahele. Muusikamaja lähtub nii oma vormilt kui ka mastaabilt kõrvalolevatest hoonetest. Maja eri osad

on justkui suuremast kesksest kõrgemast mahust „välja tõmmatud”, meenutades sellisena veidi lahtist lõõtspilli. Viimistlusmaterjalidest on kasutatud tumehalli lamedat katusekivi.

Allikas: Eesk & Mutso

kontserdimaja, siis nüüd planeeritakse sinna muusikakool-kontserdimaja, kus oleks kuni 200-kohaline saal. Sellest hoolimata on kõik variandid liiva jooksnud.

Potisepp, kes on vallale ka ligi saja allkirjaga protestikirja saatnud, sõnas, et vald võiks projekti mujale rajada. „Ehitagu Muraste paejärjääri. Meie sõdime seni, et see maa jääks kas või ainult pargi alaks,” lubas ta.

Harku abivallavanema Erik Sandla sõnul detailplaneeringu arutelu aga alles käib ning otsustatud pole veel midagi. „Järgmisel nädalal toimub kohalike, valla ja kultuuriseltsi vaheline ühisarutelu ning ehk on siiski võimalik mingisugune kompromiss saavutada,” ütles ta.

Eskiis tellitud

Kultuuriküla territooriumil olevad hooned on antud rendile Tabasalu kultuuriseltsile, kel on juba isegi tellitud muusikakooli-kontserdimaja ning kunstimaja eskiis, mille autoriteks on arhitektid Madis Eek ja Margit Mutso.

Seltsi eestvedaja ning Tabasalu muusikakooli juht Kalev Konsa ei soostunud veel ütlema, kui suur oleks projekti kogumaksumus, kuid raha on planeeritud Euroopa Liidu vahenditest. Tema sõnul vajab vald 200-kohalist kontserdimaja ja muusikakooli hädasti, sest Tabasalu gümnaasiumi ruumid on kitsaks jäänud.

Mis projektist edasi saab, on selgusetu. Harku vallal pole korralikku kontserdisaali ning enamik valla, sealhulgas ka osa Rannamõisa elanikest toetab kultuuriküla projekti. ●

Veerand noormeestest ei kõlba aega teenima

Meeste tervis

Arstliku komisjoni otsusega on viimastel aastatel kuulutatud keskmiselt 26 protsenti noormeestest ajateenistuse tegevteenistuseks kõlbmatuks, lisaks on palju „ajutiselt kõlbmatuid”, kes saavad ajapikendust haiguse või tervisehäire raviks.

Kaitseressursside ameti avalike suhete juhi Marke Teppori sõnul põhjustasid 2010. ja 2011. aastal kõige sagedamini tegevteenistuseks kõlbmatuks tunnistamist psüühika- ja käitumishäired, lihasluukonnasidekoehaigused ning närvisüsteemihaigused. „Kutsealuste tervises seisund peegeldab kogu ühiskonnas aastatega toimunud muutusi – inimesed on vähem liikuvad, palju on argistressi jne. Rohkem võiks harrastada tervisesporti, toituda tervislikult, vähendada riskikäitumist,” ütles Teppor.

Samal ajal mainis ta, et ajateenistuses käivate noormeeste tervis tugevneb – pärast selle läbimist tunneb ennast uuringute järgi füüsiliselt tugevama ja enesekindlamana ligi 80 protsenti reservi arvatud noormeestest. „Kaitseväge teeb ajateenistuses noorte meeste arendamisel suurt tööd ning seda tajutakse järjest enam,” sõnas Teppor. ● **Kristi Helme**

Soodsalt sooja ka sügisel ja talvel!

Reisieksperdi ja Novatoursi müügikampaania 06-19.09.2012

Reisipaketi hinnad alates antud 1 reisija kohta soodsaima hotelliga ja soodsaima väljumisega reisile algusega Tallinnast.

EGIPTUS, HURGHADA väljumised 24.11; 01.12; 05.01 (7 ööd) Premium Roma Hotel (3) / Hurghada Hommiku- ja õhtusöögiga al 389 EUR	HISPAANIA, MALAGA väljumised 05.10; 12.10 (7 ööd) Veramar (3) / Fuengirola Söökideta al 535 EUR	IISRAEL, EILAT väljumised 07.03; 14.03; 21.03; 28.03; 04.04; 11.04 (7 ööd) Nova Like (3+) / Eilat Söökideta al 615 EUR
EGIPTUS, SHARM EL SHEIKH väljumised 28.10; 18.11; 30.12; 03.02 (7 ööd) All Seasons Badawia (3-) / Hadaba Hommiku- ja õhtusöögiga al 389 EUR	HISPAANIA, TENERIFE väljumised 05.10; 26.10 (7 ööd) Teide Mar (3) / Puerto de la Cruz Söökideta al 545 EUR	INDIA, GOA väljumised 27.12; 21.02 (14 ööd) Prazeres Resort (2+) / Põhja-Goa Hommikusöögiga al 975 EUR
PORTUGAL, FARO väljumised 28.09; 05.10 (7 ööd) Zodiaco (3-) / Quarteira Hommikusöögiga al 565 EUR		

Lisainformatsioon ja broneerimine kõigis Reisieksperdi müügibüroodes või meili teel
ebyroo@reisiekspert.ee

Tallinn: Roosikrantsi 8B, tel 610 8626
Estonia pst. 3, tel 610 8666
e-post: ebyroo@reisiekspert.ee, kliendiinfo: tel. 610 8600

www.reisiekspert.ee
www.lennupiletid.ee – lennupiletite broneerimine ja ostmine veebis

Tartu: Kütini 4, tel 610 8696
Viljandi: Tartu tn 1A, tel 610 8686
Pärnu: Rüüdi 47, tel 610 8656

Maailmavaateline võitlus soome-ugri kongressil

Hõimurahvad

Ürituse esimesel päeval oli hulk sekeldusi, näiteks läks kaduma president Ilvese kõne tõlge.

Rein Sikk,
Siófok, Ungari

Kahekümne aasta kõige segadusterohkemal soome-ugri kongressil Siófokis käib rahvariidelise välispinna all ida ja lääne duell. Üks pool püüab näidata vaba maailma väärtusi, teine aga tõestada, et idas on kõik maailma parimas korras, hoolimata soomeugrilaste arvu ja keeluskuse vähenemisest. Kongressil esindab kahtkümmend kolme soome-ugri hõimu umbes 300 delegaati, kellele lisanduvad vaatlejad ja ajakirjanikud.

Segadustest rääkisid kongressi eel ka soome-ugri konsultatiivkomitee liikmed Tõnu Seilenthal ja Andres Heinapuu. Veel päev enne kongressi polnud teada, kes esitavad rahvaste ettekandeid. Fennougria nõunik Jaak Prozes lisas, et mitmel pool, näiteks Marimaal, Udmurtias ja Mordvas, asendati rahva valitud

delegaadid võimutruude ametnike seltskonnaga. Samuti ei leidnud võimud raha ersade ja permikomide esinduse kongressile saatmiseks.

Päev enne kongressi lehvits forumiks kasutatava spaakompleksi Azur ees kümme-kond soome-ugri lippu, mille hulgast puudus Eesti oma.

Väljas oli kümme-kond soome-ugri lippu, mille hulgast puudus Eesti oma.

Eilse avapäeva eel, kui Mordva tahtis ka oma lipu üles riputada, otsustasid korraldajad kõik lipud hoopiski maha võtta. Nii pole praegu kongressipaigas enneolematul moel enam ühegi soome-ugri rahva lippu.

Ebaõnnestunud nali

Suur elevus tabas kongressisaali siis, kui meie presidendi Toomas Hendrik Ilvese kõne alguses selgus, et tema eestikeelse kõne tõlge on kadunud. Kulus mitu minutit, enne kui Ilvesel õnnestus oma kõnet kohapeal alustada. President

rõhutas oma kõnes Eesti Rahva Muuseumi valmishitamisest näitel, et rahvuskultuurilisi väärtusi ei tohi tuua majanduslike kaalutluste ohvriks.

Venemaa kultuuriminister Vladimir Medinski aga teatas peagi oma kõnes, et Venemaal pole jäänud üksi kultuuriobjekt majanduskriisi tõttu chitamata. Minister rõhutas, et Venemaa olevat soomeugrilaste tõeline süda, mille peale võimutruud klaköörid päästsid valla tormilise aplausi.

Veel teatas Medinski, et just Vene võimu all olevat soome rahvale avanenud kõige paremad võimalused oma keelt ja kultuuri arendada. Ta lõpetas etteaste ebaõnnestunud naljaga, nimetades mitut iseseisvat rahvast, sealhulgas soomlasi, „minu venelasteks”, mis mõnegi delegaadi arvates solvas saalis istuvat Soome presidenti.

President Ilves arvas Eesti delegatsiooniga kohtudes, et kongressi korraldus käib „karl-vainolikus stiilis”, mispeale delegaadid selgitasid, et tegelik soome-ugri aatetöö tehakse sektsioonide koosolekutel ja kindlasti ka omavaheelistes vestlustes, kus ametnikukõrva pealt kuulamas pole. ●

PRESIDENDI KÕNE

„Kohus on seista vabaduse eest”

„Me ei karda raamatuid, milles kirjeldatakse soome-ugri rahvaste vastu korda saadetud kuritegusid. Me loeme neid raamatuid, me õpime edaspidi neid vigu vältima. [...] Kogu eelöeldu tõttu on meie kohuseks – meie, kelle rahvastele ja kultuuridele on osaks saanud õnn elada ja edeneda oma vabas ja demokraatlikus riigis – seista vabaduse ja demokraatia eest, et kestaks meie hõimurahvaste ning kõigi väikeste rahvaste keeled ja kultuurid.”

-1- Jasvakomid Anna (vasakul) ja Marina Antipina kuuluvad kongressil selle Venemaa hõimlaste vähemuse hulka, kes julgavad oma rahva olukorrast enam-vähem tõetruult rääkida.
-2- Tõlke puududes jäi presidendil kõnet ja tõlke leidmist oodates vaid käsi laiutada.

Foto: Rein Sikk

6.09.–3.10.2012

PAKKUMINE,
MILLEST ON RASKE
KEELDUDA*

Partnerkaart
6.09.–3.10.2012
TASUTA!

* Kuni 1500 pakkumist ainult püsiklientidele

SELVER

Piiripunkt Narvas. Kas saab see ükskord mõlema riigi valitsuste ametlikult tunnustatud kahe riigi eraldusjooneks?

Foto: Rauno Volmar

Kas paotunud Eesti-Vene piirileppe aken osutub kitsaks?

Kui Eesti ja Venemaa peaksid suutma piirilepingu juurde tagasi tulla ja selle sõlmida, oleks tegemist imega. Et asi mõistlikult lahendada, jääb aega siiski kiiresti vähemaks, sest 2013 on Eestis valimistaasta.

Analüüs

Raimo Poom
poliitikatoimetaja

Miks täpselt on Venemaa erinevate diplomaatiliste kanalite kaudu, kuid ka avalike sõnavõttudega viimased aasta-kaks nohistanud ja vihjanud valmidusele Eestiga piirileppe sõlmimise juurde tagasi tulla, ei tea keegi. Võib spekuloida, et asi on seotud Venemaa sooviga saavutada viisavabadust Euroopa Liiduga, kuid see seos jääb kaugeks.

Teatakse ehk seda, et viimaste kuude jõulisemad sõnumid on seotud kevadel Venemaa riigipea ametisse tagasi saanud Vladimir Putini ühe esimese välja antud käsuga. Selles nõudis ta oma välisministeeriumilt piiriküsimuste lahendamist kõikide naabritega.

Esialgsete ebamääraste vihjetega ei osanud keegi midagi peale hakata. Kuid veel enne presidendivalimisi olid Venemaal toimunud möödunud aasta lõpus riigiduma valimised. Kevade lähenedes otsustas riigikogu väliskomisjon esotsas oma esimehe Marko Mihkelsoniga idanaabri juures n-ö temperatuuri mõõta.

Tegevuse riitamine parlamentide vaheliste suhte rüüse oli selgitatav mitme asjaoluga. Kuid peamiselt sellega, et

valitsuste tasandi suhteid Eesti ja Venemaa vahel pole peaaegu olemas.

Mulje, mis riigikogulastel Venemaa parlamendiliikmetega kohtudes tekkis, oli üllatavalt selge. Sealtpoolt paistis suur tahtmine piirileping uuesti käsile võtta ning asi ära vormistada. Mihkelsoni kevadisele vastas mais kiiresti Venemaa föderatsiooninõukogu väliskomisjoni esimehe Mihhail Margelovi Tallinnas käik. Juulis kohtuti mäletatavasti juba delegatsioonide tasemel. Vene parlamendi ülemkoja väliskomisjoni liikmed käisid Lõuna-Eestis, misjärel riigikogu väliskomisjoni liikmed kutsuti omakorda Pihkvasse.

Litania jäi ära

Sel kohtumisel ei arutatud küll piirilepet ametlikult, kuid teema oli taustal kogu aeg olemas. Pandi tähele, et Vene pool jättis ära kogu oma traditsioonilise litania probleemidest, mida vankumatult igal kokkupuutel esitati enne asja juurde asumist, ja läks kohe põhiküsimuse juurde.

Ühelt poolt sai selgeks: huvi Vene poolelt asjaga tegeleda on olemas. Kuid teisalt mured alles algasid. Kas ja kuidas peaks Eesti võimalusest kinni haarama?

Küsimusele „kas?“ võib

KAKS TEED

Kuidas võiks leppeni jõuda?

1. „Uus“ lepe: 2005. aastal sõlmiti tegelikult kaks piirilepet – mere ja maismaapiiri oma. Idee järgi võiks formaalselt need kaks nüüd üheks leppeks liita ja seega tekiks justkui uus dokument, mille mõlemad pooled ratifitseeriksid. Sel juhul võiksid mõlemad pooled öelda, et varem midagi valesi ei tehtud. Venemaa jaoks oleks tegemist täiesti uue asjaga. Eesti saaks öelda, et vahet pole, ka eelmine oli ratifitseerimiseks hea. Nagu Euroopa Liidu põhiseaduslepe, mis on meil küll ratifitseeritud, kuid kunagi Prantsusmaa ja Hollandi läbikukkunud referendumite tõttu kehtima ei hakanudki.

2. Vana leppe elustamine: sellest „mõttes valjusti“ välisminister Urmas Paet esmaspäevases ETV „Välisilma“ saates. Näiteks pakkus ta mõlema riigi parlamendi ühisavaldust, kus selgelt öeldakse, et mingeid territoriaalseid nõudeid teineteisele pole. See omakorda võiks siis viia selleni, et Venemaa võiks 2005. aasta lepingutele allkirjad panna ja need ratifitseerida.

vastata sõltuvalt vaatekohast mitut pidi. Ühelt poolt, kui 21 aastat on elatud ilma leppeta, siis miks peaks? Sama moodi pole vaja hellitada lootust, et piirilepingu kui sellise sõlmimine tooks kaasa olulise muutuse Eesti-Vene suhete muudes tahkudes. Teisalt – piirileppe küsimuse lahendamine tähendaks, et ta on lahendatud. Naabritega peaks selline lepe olema, olgu see naaber milline ta siis on.

Väliskomisjon esotsas Mihkelsoniga kaldus just viimase vastuse poole. Kuid oldi ka täiesti teadlikud, et teised protsessi võtmekujud nii lihtsalt sellist vastust ei annaks. Läbirääkimisi riikide vahel saab lõpuks pidada ikka valitsus.

Kuid välisminister Urmas Paet põletas piltlikult öeldes 2005. aastal sama piirileppe küsimuses oma näpud. Riigikogu poolt lepingu ratifitseerimise seadusesse kirjutatud avaldus andis tol korral Putinile ajendi astuda väga ebatavaline samm – võtta leppelt Vene poole allkiri tagasi. Pärast seda ei pruugi Paetil mõistetavatel põhjustel olla erilist entusiasmi samu karisid mööda käia.

Miski ei välista ju täpselt samasuguse sisepoliitilise katla keema minemist ka piirileppe sõlmimise uue katse käigus. Kui just seda ei tee IRL ise, kelle eellasena Isamaaliit 2005. aasta avalduse lisamises juhtrolli mängis.

Ja lõpuks on suur küsimärk peaminister Andrus Ansip. Ka tema isiklik kogemus Venemaa – eelkõige pronksiooga seoses – on piisav, et mitte taht olla asjaga seotud. Kas ta oleks nõus vähemasti mitte „ei“ ütle-

ma, kui protsess peaks algama? Ansipil oleks raske midagi uut toetada, sest ta on iseloomustanud 2005. aastal Eesti poolt ratifitseeritud lepet ümbertegemisele mitte kuuluvana.

Kõigi nende küsimärkidega loodeti vaikselt tegeleda, kuid laupäeval Venemaa välisministri Sergei Lavrovi tehtud avaldus tõi oodatust rutem keerulise pildi avalikkuse ette.

Lavrov teatas Moskva rahvusvaheliste suhete ülikooli tudengeile esinedes, et nüüd oleks Venemaa taas valmis piirilepingu läbirääkimisi Eestiga alustama. „Kuid ilma mingite üllatusteta, nagu viimati tuli Eesti parlamendi poolt.“

Välisminister Paeti kommentaarid Lavrovi avaldusele väljendasid seepeale tuntavat skeptilisust ja äraootavat suhtumist. IRL-i esimees ja kaitseminister Urmas Reinsalu põlmutas kohe järele, et Tartu rahu põhimõtetest piirilepingu võimalikel uutel läbirääkimistel taganeda ei kavatseta. Ükskõik kuidas nüüd Reinsalu sõnu seletada, avalikkus hakkas uute läbirääkimiste korral ootama taas kord Tartu rahu seotud seletamist. Aga Venemaa on avalikult rääkinud seni just uuest lepest.

Piirileppeni jõudmiseks jääb aina vähem ruumi ja ka aega. Teada on, et sügisel peaks Tallinna külastama seekord siis Vene riigiduma väliskomisjoni delegatsioon. See võiks selgitada, kas on mõni ühiselt aktsepteeritav tee piirileppeni jõudmiseks veel alles. Vastasel korral hakkavad juba Eestis terendama 2013. aasta kohalikud valimised, seejärel riigikogu omadki. ●

Raudteejuht sai lahkumisel 31 000 eurot

Hüvitis

Kaido Simmermann sai enne-tähtaegse vabastamise eest Eesti Raudteelt kolme kuu palga.

Raudteefirmas 18 aastat töötanud Simmermanni tööleping juhatause esimehe-na kehtinuks tänavuse aasta lõpuni, kuid jagunemine infrastruktuuriga ja kauba-veoga tegelevaks ettevõtteks tegi sellele lõpu. Kevadel välja kuulutatud konkursil taas Eesti Raudtee juhiks kandideerinud Simmermann jäi alla Ukrainas SEB panka juhitud Ahto Asmannile ja lahkus ettevõttest.

„Lahkumiskompensatsioon tulenes lepingust ja sisaldas kolme kuupalka ning seni saamata puhkusetasu 18 tööpäeva eest,“ ütles jagunemisele Eesti Raudtee nõukogu esimees Viljar Arakas.

Simmermanni aastapalk oli 107 371 eurot, mis annab kolme kuu palgaks 26 843 eurot. Raudteejuhi poole kuu puhkusetasu suurus on ligi 4470 eurot.

Praegu Eesti Raudtee eksjuhina peaministri Kasahstani visiidiil saatev Simmermann on varem öelnud, et ta sooviks kandideerida EVR Cargo juhiks. Väidetavalt on teda kutsutud juhtima Läti raudtee infrastruktuuri, kuid ka ühte Soome logistikafirmat. ●

Andres Reimer

R-kiosk kaalub piletimüügi lõpetamist

Ühistransport

R-kiosk ei pruugi järgmisel aastal enam Tallinna ühistranspordi pileteid müüa, mistõttu pileti ostmine võib muutuda üsna keeruliseks. R-kioskid olid selleks senini üks lihtsaimaid võimalusi, sest Tallinnas on neil 112 müügikohta.

R-kioske pidava Rautakirja Estonia AS-i tegevjuhi Ivar Vendelini sõnul ei ole aga firma Tallinna linnaga pileтите müügiks järgmise aasta kohta lepingut sõlminud.

„On ju selge, et ühegi ettevõtte eesmärk ei ole kahjudega kaubelda ning seetõttu sõltub meie huvitatus ikkagi konkreetsetest tingimustest. Uuest aastast kaovad paberpiletid ning meile Ühendatud Piletite AS-i pakutavad elektrooniliste pileтите müügingimused viivad selles segmendis meie senise keskmise tasu ühe pileti kohta oluliselt alla,“ nentis Vendelin. ● **Vahur Koorits**

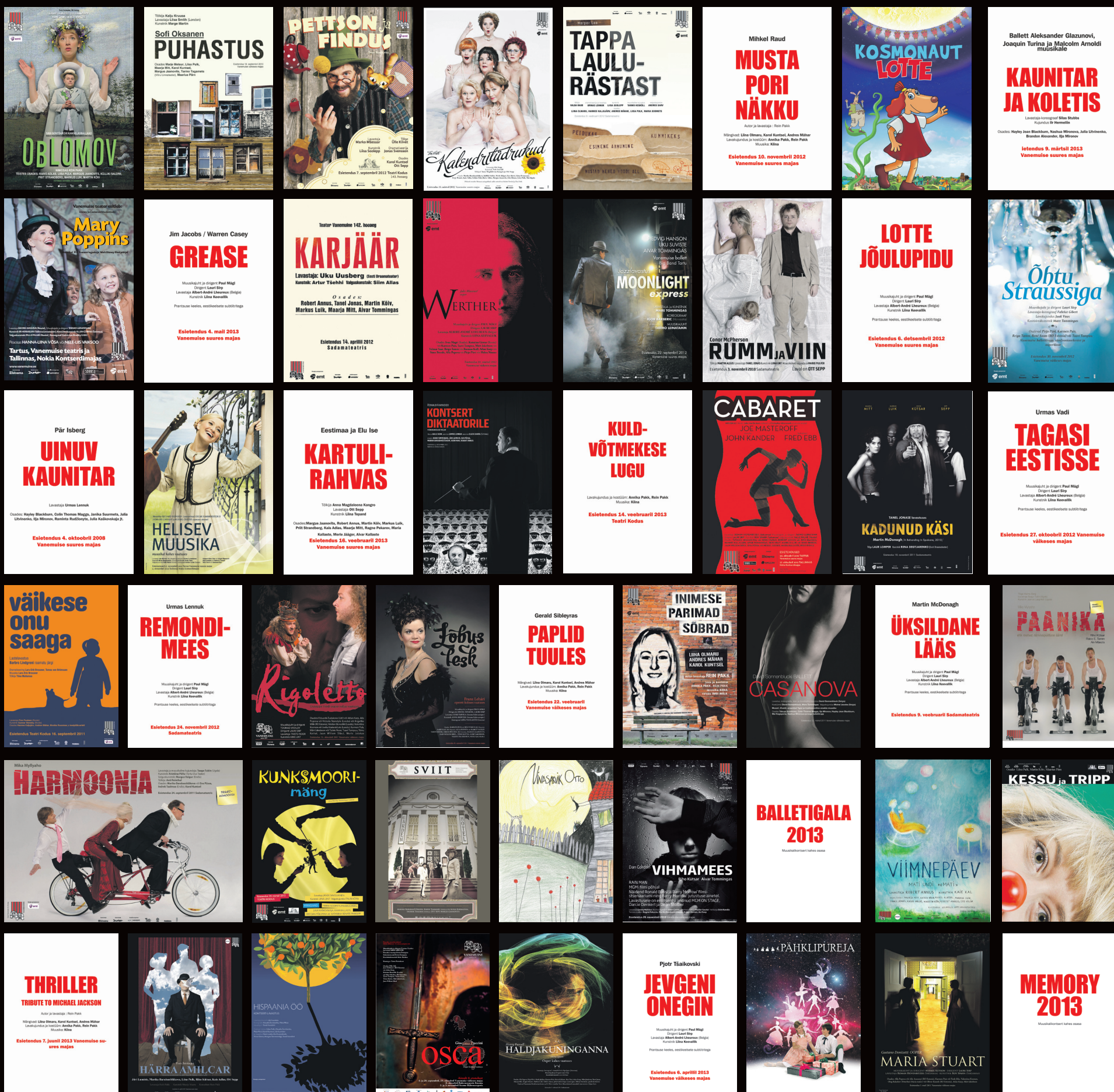
Täna Delfis:
kuidas Tallinn
kavatseb
ummikutest
pääseda?

Hooaja peasponsor

UUS HOOAEG VANEMUISES

SOOME SKT VÄHENES

Teises kvartalis vähenes Soome SKT eelmise kvartaliga võrreldes 1,1 ja aasta varasemaga võrreldes 0,1 protsenti. Esimeses kvartalis SKT kasvas vastavalt 0,9 ja 2,2 protsenti. **ERR**

HÄRJAVÕITLUSTE NÄITAMINE TELEVISIOONIS LUBATUD

Hispaania riiklik televisioon alustas taas otseülekannete tegemist härjavõitlustelt pärast seda, kui konservatiivne valitsus tühistas kuus aastat kehtinud keelu. Tegemist on suure võiduga

härjavõitluste toetajatele, keda tabas sel aastal ränk löök, kui härjavõitlused Kataloonias keelustati. Samal ajal on härjavõitluste populaarsus langenud ja neidki räsib majanduskriis. **Delfi**

REKORDARV NORRALASI KÄIB ROOTSIS KAUPU OSTMAS

Aina enam norralasi ületab raha säästmise eesmärgil Rootsi piiri, et vältida koduseid taevasse kerkivaid hindu ja külastada piiräärseid poode „odavas” Rootsis. Eelmisel aastal kasvas

ühapäevaste reise arv Norrast Rootsi neli protsenti kokku 6,7 miljonini. Norra statistikaameti andmetel läheb viis protsenti norralaste toidukaupadele kulutatud rahast Rootsi. **Delfi**

Valimiskampaania iludusvoor: Ann Romney vankumatu tugi ja Michelle Obama unistus

USA

Mitt Romney ja Barack Obama abikaasad tegid säravad etteasted oma meeste toetuseks.

Heiki Suurkask
heiki.suurkask@ep.ee

Esimesi leedisid Ühendriikides ei valita, kuid nad on presidendikandidaatide valimiskampaanias sama asendamatuks kaasteks kui asepresidendikandidaat teisel käel. Ann Romney kuulutas: „Mitt tõstab Ameerika üles” vabariiklaste konvendil nädal tagasi, Michelle Obama omakorda, et „Barack teab, mis on Ameerika Unistus” oma kõnes ööl vastu eilset.

Abikaasad on andmas oma panuse presidendikampaaniasse, kuid see kuidas nende sõnumisse suhtuda, paistab sõltuvat iga hinda ja parteielistusest. Asepresident ongi pigem tagava-

ravariant juhiks, kui presidendiga midagi juhtub, tulevase presidendi abikaasa võtab aga neljaks aastaks kõige nähtavam koha riigi esileedina. Ja esileedi sõna maksab kah midagi.

USA vajab minu meest!

„See on mees, keda Ameerika vajab, see on mees, kes ei kuku läbi,” suutis 62-aastane viie poja ema Ann Romney oma meest Mitti kiites jätta mulje, et teab mida ütleb. Ja oma kõnega suutis ta Mittist teha nii mõnegi valija jaoks tavalist inimest, kellega oleks võimalik samastuda, kõrval jättes seda, et tegemist on miljonäride perekonnaga. Just töörahva president tahab Mitt Romney olla.

Ann Romney jaoks on see valimiskampaania küll juba kuueaastase pingutuse tipp – 2008. aastal langes abikaasa Mitt enne lõpusirget

valimisheitlusest välja, nüüd tuleb aga heitlus novembri ni välja kannatada. Esimesed hinnangud Ann Romney kihutuskõnele vabariiklaste parteikongressilt Tampas olid küll suhteliselt skeptilised. „Ta tuli esile väga meeldiva, ehtsa inimesena, kuid väljakutse on selles, et ta mees ei suuda samaga vastata,” kritiseeris naistepoliitika uurija Susan Carroll Los Angeles Timesis.

Michelle Obamale oli par-

Ann Romney tuli esile väga meeldiva inimesena, kuid Mitt sama ei suuda.

teikonvendil Charlotte’is peetud kõne juba teine, neli aastat tagasi aitas ta tugevalt kaasa Barack Obama äravalimisele. Ja Obamade „Ameerika unistus” elab endiselt edasi. Rõhutades, et nii tema kui ka abi-

kaasa Barack on tulnud peredest, kus raha just pillata ei olnud, üritas Michelle Obama keskklassile peale minna. Valik langetatakse küll valimistel siiski ennekõike selle põhjal, kui hästi Barack tööga toime on tulnud. Siin Michelle’i sõnad ei aita.

Abikaasad on olnud nähtaval kohal USA presidentide kõrval juba ajast, mil sõna otseses mõttes hobuseid valimisvankri ette rakendati. Esimesel esileedil Martha Washingtonil tuli mehe kõrval lausa sõjakäik läbi teha. 1910. aastast alates on aga abikaasa koht olnud mehe kõrval parteikonventidel, kus presidendikandidaadid perekonna toetust vajavad.

Tõeline teadus

Telekanal ABC alustab kuulsate „esileedikõnede” rida Helen Tafti kõnest 1910. aastal oma

mehe Howardi toetuseks, ajalooline oli ka Eleanor Roosevelti kõne 1940. aastal oma mehe Franklin Delano toetuseks. 1996. aastal jäi vabariiklaste kandidaat Bob Dole isegi oma naise Elizabethi varju.

See kõik on juba tõeline teadus, kuidas istuda ja astuda, kuidas käsi hoida, kuidas rahvast kaasa kutsuda, ennekõike aga kõnemeistrite oskus piisavalt liigutavat teksti kokku seada. ●

KAMPAANIAL NAGU ORAVAD RATTAS

Traditsiooniline naiseroll, olla vaikse toetajana mehe kõrval, ei ole kaugeltki piisav seal, kus kampaaniast tuleb viimnegi välja pigistada. Kihutuskooosolekud ajavad üksteist taga, ei ole lausa füüsiliselt võimalik, et kandidaat ise kõikjale kohale jõuaks. Väsimust aga näidata ei tohi, igasugune paus kampaanias tähendaks sama hästi kui alistumist.

Nii mõneski kohas peavad kohale saabunud rahvas ja

kaameramehed pettunult laiali minema, kui kandidaat õigeks ajaks kohale ei jõua, teisel püüavad kandidaate toetades endale valgusvihkusi meelitada ka kohalikud kubernerid, linnapead, poliitikud. Ja iga nelja aasta tagant nähtavas iludusvõistluses peavad presidendikandidaadid veenma tavalisi ameeriklasi, et nad pereväärtustest lugu peavad, abikaasad on sunnitud suurema osa kampaaniarallist seetõttu kaasa tegema.

Suured perekonnad on olnud selgelt plussiks, lahutused aga võtavad häält vähemaks. Ei Romneyl ega Obamal ole sellist suurperekonda lavale tuua kui George W. Bushil kaksteist ja kaheksa

aastat tagasi, kes rakendas kampaaniavankrisse nii isa George W. H., ema Barbara, venna Jebi kui ka, naise Laura ja kes olid seetõttu nähtaval palju rohkemates kohtades korraga.

Romney peab toetuma just endale ja oma naisele, ja nüüd ka asepresidendikandidaat Paul Ryanile ja selle naisele Jannale. Bushid on üritatud tema kampaaniast üsna kaugel hoida. Barack Obamal on vähemalt lauale panna ka kolmas tugev häältemagnet, sest abikaasa Michelle ja asepresident Joe Bideni kõrval saab kihutuskõnesid pidama saata ekspresident Bill Clintoni. Eile öösel pidas just Clinton Charlotte’is kõne Obama toetuseks.

Obama ja Romney toetus on sama hästi kui võrdne

Küsitlus

Üheksa nädalat enne presidendivalimisi on rivaalide toetus enam-vähem võrdsustunud mitme küsitluse kohaselt, Reuters/Ipsosi uuringus näiteks kõigub Barack Obama ja Mitt Romney toetus 45 protsendi ümber. Kui pühapäevane küsitlus andis mõlema-

le 45-protsendilise toetuse, siis teisipäeval eelistas Romneyst 46 ja Obamat 45 protsenti küsitletutest.

President Obama sai valijatelt paremaid hinnanguid isikuomaduste poolest, kuid kahtlevamalt suhtuti tema võimekusse majandusseisu parandamisel. Kui Obamat pidasid meeldivamaks 50 protsen-

ti küsitletutest, siis Romney kohta arvas seda 30 protsenti. 41 protsenti ütles, et Obama „mõistab minu suguseid inimesi”, Romney puhul uskus seda 28 protsenti. 75 protsendi vastanute meelest liigub aga USA majandus valed rajal, mis näitab, et Obama tegutsemise- ga selles vallas ei olda rahul.

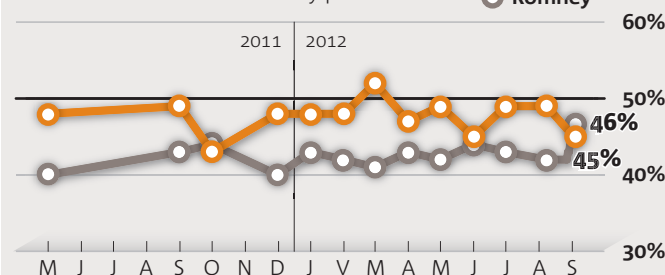
Analüütikute hinnangul

kergitab parajasti toimuv Demokraatliku Partei kongressi ilmselt lähemal ajal Obama reitingut, nii nagu sai eelmisel nädala vabariiklaste kongressist toetust juurde Romney. Hetkeseisu iseloomustab veel seik, et end vabariiklasena tuvastanud valijad on kindlamalt Romney taga kui demokraadid Obama poolel – vastavalt 86 ja 79 protsenti. End sõltumatuks tunnistanud valijad on aga jaotunud tasavägiselt, neist 36 protsenti hääletaks praegu Romney ja 35 protsenti Obama poolt. ●

Kaivo Kopli

Kes keda?

Kui valimised toimuksid täna, kas hääletaksite Barack Obama või Mitt Romney poolt?

Märkus: Reuters/Ipsosi küsitlus 4. septembril, veaprosent +/- 2,9

Allikas: Reuters; **graafika:** Maret Müür

Fotod:
AFP / Scanpix

KREEKLASTE KUUEPÄEVANE TÖÖNÄDAL?

Euroopa Liit, Euroopa Keskpank ja Rahvusvaheline Valuutafond ehk nn troika soovivad Kreekal järgmise 33,5 miljardi eurose abipaketi saamiseks kehtestada kuuepäevane töönädal.

Kreeklased omakorda on hakanud kokku arvutama, kui palju peaks Saksamaa neile II maailmasõja kahjude eest kompensatsiooni maksma. **BBC/Bloomberg/EPL**

ALKOHOLIAKTSIIS TÕUSEB

Täna sel valitsuse istungil arutatakse eelnõu, millega tõstetakse alkoholiaktsiisi aastail 2013–2016 viis protsenti aastas. Tuleval aastal peaks aktsiisitõus eelarvet kosutama seitsme miljoni euroga. **EPL**

AUTOMÜÜGI KASV PIDURDUB

8 protsenti tõusis AMTEL-i andmeil tänava augustis eelmise aastaga võrreldes uute autode müük.

Müügi kasv hakkab siiski pidurduma. Sõiduautosid läks viimasel suvekuul kaubaks 1423, populaarseimad mudelid olid Toyota Avenis, Renault Megane ja Škoda Octavia. **EPL**

Euroopa ja Gazpromi vaidlus võib Eestile tuua gaasi hinna tõusu

Uurimine

Eesti Gaas on kutsutud Euroopa Komisjoni konkurentsiametnike uurimise tunnistajaks.

Andres Reimer

andres.reimer@epi.ee

„Kui Euroopa konkurentsiametnikud sunnivad Gazpromi müüma maagaasi kõigile ühesuguse hinnaga, siis võetakse aluseks mõne suurema turu keskmine hind ja Eesti selleks turuks kindlasti pole,” ütles Eesti Gaasi juhatuse liige Raul Kotov. „Hind võib meile kallineda, sest praegu mõjutab selle suurus läbirääkimistel nii põlevkivi kui ka turba olemasolu Eestis. Suuremates riikides pole nii palju võistlevaid kütuseid.”

Konkurentsikuriteo uurijad külastasid 2011. aasta septembris Eesti Gaasi peakorterit ja esitasid tänava suvel lisaküsimusi. „Ma ei tea Gazpromi suhtes algatatud uurimise seisu ja järeldusi, sest Eesti Gaas esineb selles loos tunnistajana,” selgitas Kotov.

Euroopa Komisjon teatas sellel nädalal, et jätkab Gazpromi vastu aasta tagasi tõstetud konkurentsikuriteo kahtluste uurimist. Nimel süüdistatakse Venemaa gaasimonopoli turuga manipuleerimises, sest gaasi müüakse eri riikidele erineva hinnaga. Kahtluse alla seatakse nii lä-

Gazpromi ametnikud peavad Euroopa Komisjonile vastust andma.

Foto: RIA Novosti / Scanpix

neeurooplastele müüdava gaasi liiga kõrge hind kui ka hinna sidumine kõrgtasemel püsiva nafta hinnaga.

Konkurentsiametnikud korraldasid mullu reidi Bulgarias, Tšehhimaal, Eestis, Ungaris, Lätis, Leedus, Poolas ja Slovakkias asuvatesse Gazpromi tütarettevõtetesse.

Eesti ei saa kommenteerida

Brüsseli ametnikud saabusid ettevõtetesse suure saladuskatte all, nende operatsiooni valmistasid ette kohalike liikmesriikide konkurentsiametnikud. Reidi üksikasjade ja nendes osalenud ametnike kohta pole seni jagatud üksikasjalikku teavet. „Kuna seda uurimist viib läbi Euroopa Komisjon, siis paraku meil ei ole võimalik kommentaare anda,” ütles

Eesti konkurentsiameti järelevalveosakonna juhataja Juhan Põldroos.

Eesti valitsus algatas Gazpromi monopoli nõrgestamiseks Eesti Gaasile kuuluvate gaasitorude sundmüügi. Gazpromile kuulub 37,03 protsenti Eesti Gaasi aktsiaid, mis tagab kontrolli kõigi otsuste üle. Suuruselt teisele aktsionäridele Saksamaa E.ON Ruhrgasile kuulub 33,66 protsenti. Otsuste blokeerimiseks on vaja 34-protsendilist osalust.

Venemaal ekspordimonopoli nautiv Gazprom tarnib veerandi kogu Euroopas põletatavast maagaasist. Paljud gaasihiiglase kliendid on ettevõttega seotud pikkade lepingutega, mis suruti neile peale mõni aasta tagasi valitsenud buumi ajal. ●

Technopolis meelitas Ülemistele Soome ettevõtteid

Kinnisvara

Technopolis Ülemiste AS, millest 51 protsenti kuulub Soome börsifirmale, laiendab Ülemiste linnakus jõuliselt bürooruume. Üks eesmärk on meelitada siia kontoreid rajama võimalikult palju Soome ettevõtteid.

Praegu mahub Ülemiste City seitsmesse büroohoonesse ja pea 50 000 ruutmeetrit juba üle 150 ettevõtte. Järgmiseks aastaks valmiv kaheksas hoone saab koduks 12 000 ruutmeetrit hõlmavale maksu- ja tolliametile ning pool ülejäänud maja läheb avalikule turule.

Technopolis Ülemiste juhatuse esimehe Gert Jostovi sõnul on enamik huvilisi, kes rahvusvaheliste ettevõtete tugiüksusi siia kolivad, pärit Soomest või Rootsist, aga ka Suurbritanniast.

Kõige rohkem tuuakse siia näiteks farmaatsia- või IT-sektori firmade finants- või raamatupidamisüksusi, kus enamjaolt saavad tööd just eestimaalased ja nendele koh-tadele leidub meil ka piisavalt tööjõudu.

„IT-sektoris kahjuks sama öelda ei saa, sest meil on jäänud mõned tehingud tegemata. Suured rahvusvahelised ettevõtted ei ole suutnud leida Eestist piisavalt IT-inimesi ja on otsustanud siin mitte kontoreid avada, kuigi lepingu läbirääkimised on olnud lõppfaasis,” nentis ka Jostov paljuräägitud probleemi, mis info-tehnoloogia sektoris valitseb.

● Ann-Mari Nergi

Investorid pettusid uutes Nokia telefonides

Mobiilside

Eile lõppes Berliinis suur igaaastane tehnikamess IFA 2012. Sama õhtu valisid pressiuutuseks ka Nokia ja Microsoft.

Nagu arvata võiski, kandis üritus peatselt ilmutava Windows Phone 8 mobiil-opsüsteemi pitsit.

Nokia panus algavasse WP8 karusselli on muljetavaldav nutitelefon Lumia 920. Selles

peituvad 4,5-tolline PureMotion HD+ ekraan (1280 x 768 resolutsioon), LTE toetus ja lähiväljaside, Qi standardile ehitatud juhtmevaba laadimine ja Carl Zeissi optikaga 8-megapikseline PureView esikaamera

Mis veel? 1,5 GHz kahetuumaline Snapdragoni S4 protsessor (nagu Samsung Galaxy S III-s), 2000 mAh aku, 32 GB sisemälu ja 7 GB pilveruumi SkyDrive'is, 1 GB muutmälu. Seade kaalub 185 grammi ja vajab mikro-SIM-kaarti.

Pole paha? Aktsiaturule ei avaldanud Lumia 920 esitlus siiski erilist muljet. Helsingi börsil kukkus Nokia aktsia hind eile õhtuks 12,95 protsenti.

12. septembril peaksime Apple'i lahkkel loal näha saama põnevusega oodatud iPhone 5. ● Lauri Jüriso

Maanteeameti ida regiooni juht andis lahkumisavalduse

„Reisiklubi”

Maanteeameti ida regiooni direktor Eugen Õis on aastaid juhtinud asutuse rahakasutust koos elarveosakonnas töötava abikaasaga, millele on korraldaval tähelepanu juhtinud ka riigikontrolli auditid kui „tõsisele puudusele maanteeameti sisekontrollisüsteemis” ja „keelatud alluvussuhte, mis tuleb likvideerida”.

Kuu aega tagasi ameti peadirektori kohale asunud Aivo Adamson ütles Eesti Päevale-

hele, et Õis esitas lahkumisavalduse eelmise nädala reedel ning tegemist on tema enda isikliku otsusega, mis pole seotud riigikontrollipoolse ettekirjutusega. „See ei ole probleem, kui probleem laheneb iseenesest,” sõnas Adamson. Ta kinnitas, et teistes regioonides talle teadaolevalt sarnaseid probleeme ei ole.

Eugen Õisi töökoha võtab 1. oktoobril ajutiselt üle praegune direktori asetäitja Rainer Kuldmaa, kuniks leitakse uus juht. ● Ann-Mari Nergi

Kas keegi Sinu töötajatest või Sa ise oled minemas tööle Soome või mujale Põhjamaadesse?

SuoTu on ettevõtte, mis tegeleb Põhjamaadesse tööle siirduvate inimeste koolitamisega ja juhendamise ning aitab korda ajada vajalike lubade ja kaartidega seonduvad küsimused. On oluline, et kõik vajalikud load oleks olemas ja kehtivad, kuna vastasel juhul võib see takistada firmal töö tegemist. Allpool loetleme mõningaid lube nõudvaid töid, millele korraldame koolitust ka Eestis.

Kraanade, nagu laadimiskraanade, alt juhivate sild- ja tööstuskraanade, erinevate tõstukite ja korvtõstukite juhtidelt nõutakse alati luba, mida võib juhile anda vaid juhul, kui tema juhtimisoskused ja tööohutuse- ning töötervishoiualased teadmised on tagatud asjakohasel viisil. Sellise loa/juhikaardi väljaandmine toimub töandja vastutusel. Seda ei saa anda keegi teine. Menetlus, millega juhiloa/kaardi väljastamine toimub, on kogenud juhi puhul lihtne. Kui töandja kinnitab juhi piisavat sõiduoskust Soomes tunnustatud koolitajale, teeb viimane vajaliku koolituse tööohutuslaste seaduste ja määruste osas lühikursusena, mis kestab 4-6 tundi. Kursus lõpeb eksamiga. Positiivselt läbitud eksami korral väljastatakse töandjale osaleja foto-ga juhiloa kaart, mille töandja annab juhile.

SuoTu koolitused on lisaks Soomele heaks kiidetud ka teistes Põhjamaades. SuoTu teeb täiendkoolitust ka neile masinajuhtidele, kelle koolituse ja väljaõppe on korraldanud mõni muu koolitusasutus.

Tõstetööde järelevalvataja on isik, kelle töandja määrab, kui tegemist on eriti keerulise või ohtliku tõstetööga. Juhul kui töõdega kaasnevad tõstetööd, nõuavad tellijad Soomes sageli tõstetööde järelevalvataja kaarti.

Sel juhul, kui tööd tehakse ehitusel, on arendaja (tellija) kohustus nimetada ametisse ohutuskordinaator. Peatöövõtja kohustus on tagada tööohutus objektil, samas kui koordineerimise roll on ohutuskordinaatoril, kellel on vastavad oskused oma ülesannete täitmiseks. Ohutuskordinaator ei saa olla ettevõtte/firma, vaid see peab olema füüsiline isik. Igal ehitusobjektil töötaval isikul tuleb teada, kes tegutseb ohutuskordinaatorina, juhul kui vastav nõue kehtib ka ohutuskordinaator on määratud. Sama seadus kehtib ka Eestis, sest see põhineb EL direktiivil 92/57/EMÜ.

Korraldame kogu Eestis ja Soomes tõstuki, teleskooplaaduri, korvtõstuki, kraana, tööstuskraana, laadurkraana ja muude teiselaldusseadmete juhtide kaardikoolitusi ning tõstetööde

TÖÖOHUTUSKOOLITUSI

Koolitused on neile isikutele, kes oma töökohal Soomes või mujal Põhjamaades kasutavad oma töös selliseid tõste- või teiselaldusseadmeid, mille käitamine ilma juhiloata ei ole lubatud.

Järgmised kursused kogenud juhtidele:

Koolitus korvtõstuki juhile, töandja juhiluba

Tallinn 24.09.2012

Koolitus tõstuki ja teleskooplaaduri juhile, töandja juhiluba

Tallinn 24.09.2012

Lisaks tuletöö- ja tööohutuskardi (roheline kaart) koolitused vastavalt tellimustele.

Registreerimine kursustele ja lisainfo www.suotu.eu ja www.suotu.fi või telefoni teel tööpäeviti kella 09:00 - 16:00 telefonil **55-530505** (eesti keeles) ja +358-451140099 (soome keeles)

Suomen Turvallisuuskoordinaattorit – SuoTu

Saarijärventie 1153,
44190 Äänekoski, SOOME
Lõotsa 4, 11415 Tallinn, EESTI

NOOR TAMMSAARE RAKVERE TEATRIS

Täna kell 19 Rakvere teatris algaval esietendusel näeb A. H. Tammsaare noorpõlvnovelli põhjal sünninud lavastust „Uurimise all”. 1907. aastal ilmunud kriminaaljutustuse „Uurimisel”

on lavale seadnud Toomas Hussar. Uuritakse salapärase surma juhtumit Liivimaa kubermangus 20. sajandi algul. Lava kujundas Ervin Õunapuu, mängivad Rakvere teatri näitlejad. **EPL**

ADO LILLE JUUBELINÄITUS PÄRNUS

Täna kell 12 avatakse Pärnu uue kunsti muuseumis Ado Lille 80 aasta juubelele pühendatud näitus „Maalid 2005–2012”. Välja on pandud kuusteist suureformaadilist üksik- ja paarisakt-

kompositsiooni. Ühtlasi avatakse rahvusvaheline autoportreed näitus „Ma tunnen end paremini” (pildil Danka Jaworska teos „Naised nagu mina”). Näitus on lahti 7. oktoobrini. **EPL**

Dénes Farkas lahkab Venetia biennaalil keele suuri küsimusi

Kunst

Eestit esindab järgmise aasta Venetia kunstibien-naalil Ungari päritolu Eesti fotokunstnik.

Mari Peegel
mari.peegel@epl.ee

Dénes Farkase (sünd 1974) idee valis Eesti ekspositsiooni konkursile laekunud 13 projekti hulgast parimaks üheksaliikmeline žürii, kuhu kuulusid lisaks eesti kunstiteadlastele ka Belgia kuraator Jan Boelen ja Saksa kunstiajaloolane Christian Schoen.

Projekt pealkirjaga „Evident in Advance” on praegu veel koorumisfaasis ja paljud detailid võivad enne järgmise aasta suve muutuda, kuid põhiideena keskendub see inimkee-

le kasutamise eri aspektidele. „Mida me räägime, milleks me räägime, kuidas me aru saame, kuidas meist aru saadakse? Mõistmise, tõlgendamise, tõlkimise võimalused või võimatus on mind projekti koostades põhiliselt huvitanud,” sõnas Farkas.

Paaris fotod ja tekst

Farkase projekt on inspireerinud USA kirjaniku Bruce Duffy 1987. aasta romaanist „The World As I Found It”, kus saavad kokku tõene ja vale, reaalne ja fiktiivne, elu ja filosoofia ning mis toob lugeja ette kolme mõtleja, Ludwig Wittgensteini, Bertrand Russelli ja G.E. Moore'i grupiportree. Farkase fotosid saatev tekstiosa on tuletatud Duffy romaani dekonstrueerides, seda sõnadeks ja lauseteks lahutades.

Kava järgi toimub protseduur Duffy juhendamise ja valvsa pilgu all.

Ekspositsioonis kasutatud fotode jaoks on Farkas ehitatud paberist maketid ning neid üles pildistanud. Varasema loominguga võrreldes on ta seekord valinud abstraktsema lähenemisenurga. Näitus on jaotatud põhimõtteliselt kaheks osaks, et kasutada ära Venetia näitusepinna ruumilisi eripärasid. „Nii-öelda klassikalist näituseruumi toetavad ümbritsevad väiksemad ruumid. Neis kõigis käsitletarnaseid küsimusi eri valguses, eri kontekstis. Teksti ja fotode paarid – sarnaselt minu eelnevate teostega – mängivad läbi eri situatsioone, kus sõnade ja piltide tähendus sõltub väga palju minu ja meie meeskonna loodud kontekstist ja mui-

in logic, there is the law of identity, by which whatever is, is

dugi ka vaataja suhtumisest. Ka ruumid ise viitavad keele ja kommunikatsiooni eri tahkudele – näiteks koolile, raamatukogule, arhiivile, kodule –, otsides nende definitsiooni,” selgitas Farkas.

Eesti ekspositsioonile jätab tugevalt oma sõrmejäljed selle kuraator, Austrias Grazis ja Poolas Krakówis tegutsev kunstiteoreetik Adam Budak. „Hetkel veel konkreetseid läbirääkimised käivad, kuid koostöö keeleteadlaste, filosoofi, arhitekti, kunstniku ja kuraatoriga tundub väga inspireeriv,” rääkis Farkas.

Eesti uued näituseruumid Venetias Palazzo Malipieros on varasemast avaramad ja nähtavamad, senise 100 ruutmeetri asemel on Eesti käsutuses 166 ruutmeetrit kasulikke näituspinda. **●**

55. Venezia rahvusvaheline kunstibienaal

Publikule avatud 1. juunist

24. novembrini 2013

Peakuraator: Massimiliano Gioni

Farkase tööde tähendusväli moodustub fotost, tekstist ja ruumist.

Repro

Eestlane külastas mullu teatrit üle miljoni korra

Statistika

Teatrikülastuste arv kasvas mullu 12 protsendi, saadud piletitulu aga tervelt miljon eurot.

Andres Laasik
andres.laasik@epl.ee

Eile festivalil Draama avalikuse ette toodud 2011. aasta teatrala puudutava statistika kohaselt tõusis teatriskäimine möödunud aastal võrreldes üle-eelmise aastaga oluliselt.

2011. aastal käis statistika poolt hõlmatud kutselistes Eesti teatrites kokku 1 008 305 inimest, mida on 108 405 teatrikülastajat rohkem, kui oli neid aasta varem. Teatrikülastuste kasv on olnud võrreldes möödunud aastaga veidi enam kui 12 protsenti.

Statistikast tuleb välja ka teatrite suurem pingutus, mis tehtud publiku võitmise nimel. Rohkem on toodud välja uuslavastusi – 190 tükki võrreldes möödunud aasta 173-ga.

Enamiku teatrite külastajate arv kasvas. Rohkem käis inimesi Eesti mõlemas muusikateatris. Osakaalu poolest oli eriti tuntav publiku kasv teatris NO99, kus 2011 käis 60 715

Publiku arvu kasvas mullu enim teater NO99. Foto: Tanel Meos

vaatajat, 2010. aastal oli teatrikülastuste arv 37 474. Ligi 14 000 võrra kasvas ka meedias murelapsena esitletud Vene Teatri külastuste arv.

Välismaalgi läks hästi

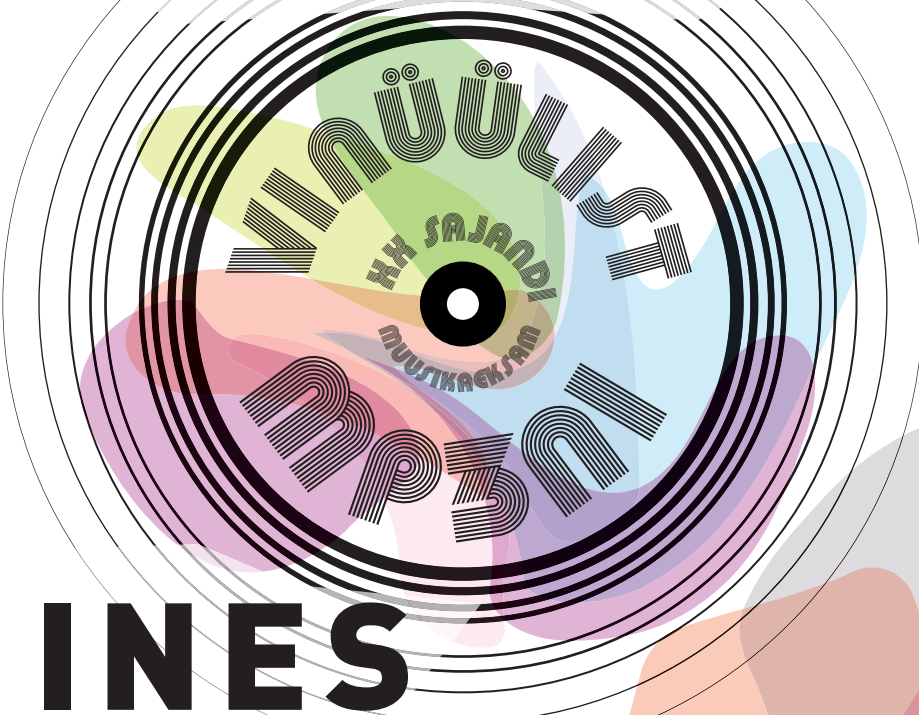
Möödunud aasta oli teatritele ka rahvusvaheliselt edukas: 19 teatrit käis 54 lavastusega 16 riigis, kus anti kokku 36 003 vaatatajale 127 etendust.

Mis aga on teinud statistikas vähikäiku, on avaliku sektori summaarne toetus teatritele. See on vähenenud ülemöödunud aasta 27 092 773 eurolt 24 078 105 eurole. Avaliku sektori raha katab 64,18 protsen-

ti teatrite kogukuludest. Möödunud aastane hea publikuarv pole viimase aja jaoks siiski rekordiline, 2007. aastal oli külastusarv 1 022 076. Teatrikülastajate ja elanikkonna suhte poolest on Eesti koos Põhja-maadega maailma lõikes esimeste seas.

Oluliselt on kasvanud piletitulu. Kui 2010 said teatrid piletikassast 7 600 924 eurot, siis mullu miljoni võrra enam – 8 637 552. See, et Eesti teatrite piletitulu on kasvanud jõudsalt kui külastajate arv, räägib sellest, et 2011. aasta ei möödunud ilma teatripileti hinna tõusuta. **●**

Selle aasta kõige suurejoonelisem muusikaline lavastus:

**INES IVO LINNA
UKU SUVISTE
NORMAN SALUMÄE**

ja andekad koolinoored üle Eesti!

Lisainfo facebookist!

**1. sept Tartus
7. sept Pärnus
8. sept Tallinnas**

●●● Eesti Päevaleht

Eesti otsib superstaari

Alates 9. septembrist!

Reklaam

Eesti Päevaleht

| neljapäev, 6. september 2012

Igal pühapäeval kell 20:00

Kellest kasvab järgmine superstaar?

Ela igal pühapäeval kaasa uue
superstaari kasvamisele.
Ükskord vaatame talle alt üles!

tv3.ee

rohkem värvi
rohkem elu

QR koodiga
näed rohkem

Eluohtlikule verevähile leiti ravim

Läbimurre

Harvaesineva eluohtliku verevähi ravim sai Euroopa Komisjoni heakskiidu.

Vilve Torn
vilve.torn@epl.ee

Euroopa Komisjon andis heakskiidu ravimi turustamisele, mis on mõeldud müelofibroosiga täiskasvanud patsientide raviks, ütles Novartis Pharma Services Inc. Eesti filiaali onkoloogiaüksuse juht Kristi Pärtel.

Müelofibroos on harvaesinev eluohtlik verevähk, mida iseloomustavad luuüdi puudulikkus, suurenenud põrn, invaliidistavad sümptomid (äärmise kurnatus, öine higistamine, kontrollimatu sügelus), halb elukvaliteet ja kehakaalu kaotus, samuti lühenenud elulemus. EL-is mõjutab see haigus igal aastal ligemale üht inimest 100 000-st. Pärteli sõnul tekib müelofibroos siis, kui kontrollimatud signaalid põhjustavad luuüdi armistumist ja häiritud vererakkude tootmist, mille tulemuseks on suurenenud põrn ja muud rasked tüs-

tused. Uus ravim võtab Kristi Pärteli sõnul sihikule haiguse põhjuseks oleva mehhanismi, vähendades oluliselt suurenenud põrna ja leevendades muid sümptomeid.

Novartis Oncology presidendi Hervé Hoppenoti sõnul on ravimi heakskiitmine EL-is oluline samm patsientide vastamata vajaduste rahuldamisel. „Me oleme pühendunud innovaatiliste ravivõimaluste arendamisele harvaesinevate haiguste raviks ja tegeleme uuringutega edasi, et hinnata ravimi

EL-is mõjutab see haigus igal aastal ligemale üht inimest 100 000-st.

potentsiaali ka muude pahaloomuliste kasvajate korral.”

Euroopa Komisjoni otsus põhines kliiniliste uuringute programmi COMFORT positiivsetel tulemustel. Tegemist on seni läbi viidud kõige laialt ulatuslikuma kliiniliste uuringute programmiga. Eestis põeb müelofibroosi 10–15 patsienti.

Harvaesinevad haigused said juurde uue ravimi.

Foto: Shutterstock

Suuhügieen ja südame tervis

Suuhügieen

Suuõõnes leidub ka selliseid baktereid, mis kiirendavad südamehaiguste arengut.

Suuõõs on kui värvav kehasse, mõjutades kogu ülejäänud organismi seisundit. Suus elutseb enam kui kuus biljonit bakterit, ja see arv ületab kogu inimeste populatsiooni Maal! Enamik nendest bakteritest on kahjutud, kuid valed bakterid suuõõnes võivad viia hammaste täieliku lagunemise ja igemepõletikuni. Hiljutine laiapõhjaline uuring viis teadlased avastuseni, et suuõõnes leidub ka selliseid baktereid, mis kiirendavad südamehaiguste arengut.

Nii võib *Streptococcus gordonii* tekitada oma pinnale molekuli, mis jäljendab inimese fibrinogeenset valku ehk verehüübimistegurit, aktiveerides vere hüübimisprotsessis osalevaid vereliistakuid ja põhjustades kogumite teket veresoontes. See protsess võib omakorda kaasa tuua endokardiidi või veresoonte põletiku arengu ja takistada verevarustust nii südames kui ka ajus. See on kehv suuhügieen seotud suurenenud südamehaiguste riskiga ja statistika näitab, et periodontiiti põdevatel inimestel on südamehaiguste tekke tõenäosus koguni kaks korda kõrgem. ●

Katrin Sak, filosoofiadoktor

Pane pea tööle!

Hõlmikpuu (*Ginkgo biloba*) lehtede standardiseeritud kuivekstrakt on hästi dokumenteeritud looduslik ravim verevarustuse parandamiseks, leevendades järgmisi sümptomeid:

- halb mälu
- keskendumisvõime häired
- käte ja jalgade külmetamine

Briti uuring 18 *Ginkgo biloba* ekstrakti sisaldava preparaadiga näitas, et just Bio-Biloba (*Ginkgo biloba*) tootmiseks kasutatav hõlmikpuu lehtede ekstrakt omab kõige tugevamat antioksüdantset toimet.*

Bio-Biloba (*Ginkgo biloba*) on müügil 100 mg ja 60 mg tablettidena.

* The Journal of Alternative and Complementary Medicine, vol 9, nr 5, 2003, lk 625-629.

Käsimüügiravim.

Bio-Biloba (*Ginkgo biloba*) 60 mg N90. Bio-Biloba (*Ginkgo biloba*) 100 mg N30 ja N60. Toimeaine: hõlmikpuu lehtede standardiseeritud kuivekstrakt. Kasutamine: 1...2 tabletti päevas.

Näidustus: ajutegevuse funktsionaalsete häirete (mälu ja keskendumisvõime vähenemine) korral eakatel isikutel. Täiendava ravimina jäsemete arteriaalse verevarustuse häirete (käte ja jalgade külmetamine) korral.

Pharma Nord

Tähelepanu! Tegemist on ravimiga. Enne tarvitamist lugege tähelepanelikult pakendi infolehte. Kaebuste püsimise korral või ravimi kõrvaltoimete tekkimisel pidage nõu arsti või apteekriga. Müügiloo hoidja: Pharma Nord ApS, Sadelmagervej 30-32, 7100 Vejle, Taani. Ravimi täielik informatsioon Raviameti kodulehelt www.sam.ee ja müügiloo hoidja esindajalt Pharma Nord SIA Eesti filiaal, Uus-Sadama 21-208, 10120 Tallinn, tel. 646 1030. www.pharmanord.ee

EESTI VUTIKOONDIS KUKKUS FIFA TABELIS 55. KOHALE

Eesti jalgpallikoondis on eile avaldatud FIFA edetabelis läbi teinud kuuekohalise languse 55. kohale. Pingereas on esimene endiselt Hispaania, teisel kohal Sak-

samaa ja kolmandal Inglismaa. EM-i finalist Itaalia on neljas. Brasiilia on alles 12. kohal, Eesti lähinaabritest on Venemaa 13., Läti 94., Soome 96. ja Leedu 116. kohal. **EPL**

OKOYE ZAGREBIS ESIMENE

Briti kettaheitja Lawrence Okoye, kes homme Brüsselis Teemantliiga finaalis läheb vastamisi ka meie suurlootuse Gerd Kanteriga, sai üleile Zagrebis toimunud võistlustel korraliku

tulemusega 67.25 esikoha. 20-aastase Okoye järel sai teise koha hollandlane Erik Cadee 65.67 ja kolmanda poolakas Piotr Małachowski 65.64-ga. **Delfi**

LEVADIA SKOORIS

Eesti karikavõistluste 1/16-finaalis võitis karikakaitsja Tallinna Levadia kolmanda liiga klubi Rapla JK Atlit 17 : 1. Trevor Elhi sai kirja viis ja Rimo Hunt neli väravat. **EPL**

Kiire spurdiga ohjad haaranud Montenegro jäigi kättesaamatuks

Telegramm

Pärt Talimaa
Podgorica

Meie valikgrupis täiseduga jätkav Montenegro noppis eile õhtul kaheksanda järjestikuse võidu, alistades Eesti 76 : 67.

Pole kahtlustki, et Montenegro elab suure hingega korvpallirahvas. Enne EM-valikmängu Eestiga kogunevad väikesed kaheksa-aastased koolipoisid juba poolteist tundi enne kohtumise algust saali. Peagi järgneb väikestelt kossusõpradelt, kel lipud õlal, lauluviis ja nii hakkabki 4500-kohaline spordihall riburadapidi inimestest täituma.

Õhtu kõige soojem aplaus ei tule aga mitte mängijatele, vaid korvpalligeeniusel, kes

on väikeriigi edu taga. Kui saali siseneb Montenegro meeskonna peatreener Luka Pavičević, tõuseb rahvas püsti ja aplodeerib südamest ja pikalt.

Sama entusiastlikult jätkatakse mängu alguseski, kui järjest Eesti meeskonna pallikao-tusi korvideks vormistatakse. Eesti jaoks see muidugi ilus ei ole, sest kaheminutilise mängu järel säravad tablool numbrid 0 : 8 ja aeg tuleb maha võtta.

Kohtumise lõppedes aplodeeritakse püsti seistes auringi tegevale meeskonnale.

Õnneks kiirele algedule murdumist ei järgne ja Eesti murrab ennast mängu tagasi, kuid pöörret teha ei suudeta. Avaveerandi lõppedes on tablool numbrid 24 : 15, poolaja kaotame kümne (27 : 37). Rahulikult

kulgev mäng kipub hasartselt alustanud publikutki suigutama ning alles Kristjan Kanguri, Gregor Arbeti ja Gert Dorbeku kolm järjestikust kolmest ja vahe seitsmepunktiliseks vähenemine paneb neid teise poolaja alguses mõtlema, et ehk peaks Eesti meeskonna rünnakute ajal vilet laskma ja oma dele kaasa elama. Eesti võitleb vapralt lõpuni, ent Montenegro ennast hammustada ei lase ja teenib valikgrupi kaheksanda võidu tulemusega 76 : 67.

Kohtumise lõppedes annab publik endast veel korra märku ja aplodeerib püsti seistes Balkani rütmide saatel mitu minutit platsil auringi tegevale meeskonnale.

Mis on aga väikeriigi edu taga? Kohtumise eel rõhutasid mõlemad peatreenerid ühe põhjusena tugevat füüsis-

Võitles Eesti mis ta võitles, vastaste paremus oli lõpus ikkagi üheksa punkti.

Foto: Saša Matić / ajaleht Pobeda

mille arendamisele Montenegro meeskond on tõesti suuremat rõhku pannud, sest alustati valiksarjaks valmistumist ju teistest kümme päeva varem.

Üksnes andekusest ei piisa

Peale selle tuleb muidugi arvestada Balkani maade tugevaid pallimängutraditsioone. Kes meist siis ei oleks kuulnud väljendit, et seal põhimõtteliselt sünnitakse pall käes. „Oleme väike riik, aga sport on väga populaarne – korvpall, jalgpall, käsipall. Kõik oskavad

neid mängida,” selgitas ka Eesti koondisega samas hotellis viibiv Montenegro jalgpallikoondise liige Milorad Peković.

Klubivutti Bundesligas SpVgg Greuther Fürthi meeskonnas mängiv pallur tõi aga esile veel ühe põhjuse, mille magusaid vilju nauditakse. „Veel paar aastat tagasi arvasime, et andest piisab, aga nüüd oleme aru saanud, et tuleb ka kõvasti tööd teha,” selgitas ta. Oma arusaam väikeriigi edust on ka Eesti koondise abitreeneril Andres Sõbral. „Monte-

negro ei ole rikas riik ja vaesusest läbi murdmiseks on kaks võimalust: kas sport või muusika. See teadmine kihutabki neid tagant ja annab jõudu, meil on tekkimas aga vaikselt selline põhjamine heaoluühiskond,” lausub ta.

Turvalisusega Montenegro juba ei koonerdata. Kõikjal, kuhu koondisebuss liikus, saatis meid politseieskord. **•** Delfi ja EPL-i koostööpartnerid rahvusmeeskonna välismängude kajastamisel on Puukeskus, Toyota ja Junkers.

Tellijale kingitus!

VÄÄRTUS 13,95 €

Aeg lugema hakata!

Just praegu on õige hetk tellida hea Eesti Päevaleht, sest **kingituseks** saad kaasa Imbi Paju „Soome lahe õed”!

Loe raamatu kohta ja telli: www.epi.ee/raamat

Eesti Päevalehe kodupakett kolmeks kuuks maksab 33 eurot, raamatu saadame sulle tasuta. Lehetellijana saad tasuta ligipääsu ka Päevalehe digilehele. Pakkumine kehtib kuni 20.09.2012.

Eesti Päevaleht

Konstantin Vassiljev: lootma peab! Ka meie loodame

Täna Delfi Spordis: järelkajad eilsele Montenegro-Eesti korvpallimängule!

Võrkpalli-koondis sõitis Belgiasse

Valikturniir

Täna hommikul alustas Eesti meeste võrkpallikoondis sõitu Belgiasse Kortrijk linna, kus peetakse homsest pühapäevani Euroopa meistrivõistluste esimene valikturniir.

Hiljuti kahe väikese säärelihaserebendi tõttu vigastuspau-si pidanud koondise kapten ja põhisedemängija Kert Toobal on taas ravis. Ta on vahepeal ka saanud trenni teha ning teisipäeva õhtul kinnitas peatreener Avo Keel ta koondise hulka. Toobal avaldas ühtlasi ka lootust, et jalg peab vastu ka koondise valikmängude turniirile ning et ta saaks pärast probleemideta alustada ka klubihooaega. Toobal jätkab mängimist Türgi kõrgliigaklubis Sivasi Eylül, lõpetades möödunud hooaja seitsmendana.

15-st koos koondise-ga trenni teinud võrkpallurist võttis peatreener Belgiasse kaasa 12 meest. Seekord jäid koju kogenud nurgaründajad Kristjan Õuekallas ja Jaanus Nõmmsalu, lisaks ka sidemängija Kusti Nõlvak. Võistlustosinasse kuuluvad lisaks Toobalile veel sidemängija ja Martti Keel, temporündajad Ardo Kreek, Raimo Pajusalu ja Siim Ennemuist, nurgaründajad Keith Pupart, Kardo Kõresaar ja Martti Juhkami, diagonaalründajad Argo Meresaar ja Oliver Venno ning liberod Rait Rikberg ja Asko Esna.

Eesti delegatsiooni juhhib Andrei Ojaments, Avo Keelt aitab Rainer Vassiljev.

Eesti kohtub homme kell 21.30 Hollandiga, laupäeval samuti kell 21.30 Iisraeliga ja pühapäeval 19.30 Belgiaga. Kordusseeria samade vastastega etendub 14.–16. septembri Tallinnas Kalevi spordihallis. Finaalturniirile pääseb neliku parim, lisamängude kaudu on õigus seda üritada ka teise koha saajal. **• EPL/Delfi**

Intervjuu

Aet Süvari
toimetaja

Eesti jalgpallikoondise viimaste aastate resultatiivseim väravakütt Vassiljev karistuslööke spetsiaalselt ei harjuta.

●● **Uut valiktsükli alustab homme mäng Rumeeniaga. Kuna eelmine tsükkel lõppes meile nii edukalt, kas siis on koondisel keerulisem uuele tsükli vastu minna?**

Ühest küljest kindlasti. Rahva ootused on suuremad, kui need on olnud paljudel eelmistel aastatel. Aga teisest küljest saime me ise juurde palju enesekindlust, et võime ka oma parematel päevadel mängida väga raskete vastastega. Ma arvan, et pole mõtet üle reageerida ja rääkida, et kõik on võimalik. Jah, on küll võimalik, aga ainult siis, kui me anname endast igas mängus 120 protsenti, ja isegi see ei tähenda, et me võidame kõiki vastaseid.

●● **Kas sa tahad sellega öelda, et Eesti rahvas ei peaks nii palju lootma?**

Ei, lootma võib! Lootus lausa peab olema, sest meie ise ju ka usume ja loodame, et meil on võimalik finaaltorniirile pääseda. Aga see on üks ja erakordne võimalus, seda ei pruugi tul-

kes me oleme, ja peame seda teadma. Meie alagrupivastased on kõik väga atraktiivsed ja tugevad. Ma ei pea silmas ainult Hollandit ja Türgit, vaid ka Rumeeniat ja Ungarit, kes on pika jalgpalliajaloo riigid. Rumeenia koondises pole praegu ehk nii hea põlvkond kui kümme aastat tagasi, aga see ei tähenda, et nad oleksid praegu palju nõrgemad. Isegi Andorra pole kunagi lihtne vastane. Meie puhul sõltub kõik sellest, mida me mänguplaanis näitame, kui palju punkte saame. Ei ole hullu, kui lõpetame neljanda kohaga! Pigem oli ju eelmise aasta teine koht ikkagi erand.

●● **Kuidas hindad homset vastast Rumeeniat?**

Nad on tehnilised ja kiired, meie jaoks ebamugavad. Lisaks on nende stiil mingil hetkel täiesti ebaloogiline, seda on võimatu prognoosida, kuidas nad mängivad. Nende tugevad ja loovad mängijad võivad meile kindlasti muret tekitada.

●● **Meie valikmängude tulemused on viimastel aastatel olnud üle keskmise head. Samal ajal on nii möödunud kui ka sellel aastal osa sõprusmänge läinud täiesti aia taha. Miks see nii on?**

Sellel on erinevad põhjused, aga üks asi on kindlasti see, et suveperioodil on meil alati raske mängida. Paljudel meie koondislastel algab puhkus, nad on väsinud – talvel ja sügisel mängime me tavaliselt palju paremini. Möödunud aastal oli Lõuna-Ameerika turnee, seal käis ju kaasas väga eksperimentaalne koondis. Sel aastal mängisime suvel Ukrainas, Horvaatia ja Prantsusmaaga – neile kaotamisele ei saa üle reageerida. Need kaotused olid loogilised, sest neid ootas ees finaaltorniir, aga meid ei oodanud midagi.

●● **Sinust endast rääkides – enne sinu Permi Amkari siirdumist oodati, et lähed mängima kuhugi suuremasse Euroopa liigasse. Valisid siiski Venemaa. Oled sa seal rahul?**

Olen kindlasti rahul, kuigi see

Konstantin Vassiljev (esiplaanil) võttis enne homset mängu Rumeeniaga eilsest trennist viimast.

Foto: Tanel Meos

ei tähenda, et ma ei tahaks ühel hetkel midagi muud proovida. Ikka otsid võimalusi, aga ei tea, kas need tekivad. Kui keegi ei avalda soovi mind osta, siis ma ei saa ju ise minna paluma, et võtke mind. Praegu on mul korralik klubi korralikus liigas – parem ikka pidevalt mängida kui pingil istuda.

●● **Sul on kindel koht põhi-meeskonnas?**

Kindel ei saa kunagi olla. Meil on keskväljal väga suur konkurents, kuus-seitse mängijat on võimelised seal mängima, kuigi praegu on paar neist vigastatud. Konkurents on olemas, seega on vaja end igas mängus tõestada.

●● **Venemaa jalgpallis liiguvad**

suured summad. Millal jõuab Vene liiga Euroopa suurte vutliigade sekka?

Seda on väga raske öelda. Individuaalselt on Peterburi Zenit, Moskva klubid CSKA ja Spartak või Mahhatškala Anži kindlasti edukad, sest neil on lihtsalt nii suur rahareserv, et nad võivad kahe mängija peale kulutada sada miljonit eurot! Nemad võivad läbi lüüa ka Euroopas, aga see ei tähenda, et terve Vene liiga jõuab kõrgemale tasemele. Paljud klubid on seotud oblastide elaravaga, neil ei ole sellist raha kuskilt võtta. Ma ei usu, et see lähimure tuleb niipea.

●● **Sinu karistuslöögid on kuulsad ja ohtlikud. Kui palju sa neid**

spetsiaalselt trennis harjutad?

Mitte väga palju. Ma arvan, et piisavalt. Kolm korda nädalas võib-olla proovin trenni ajal lüüa, eks see sõltub ka treeninguprotsessist, kui palju löögiharjutusi teen. Aga seda küll ei ole, et ma ka vabal päeval läheksin karistuslööke harjutama. **•**

Vaata videot digilehest
●●● ajaleht.epl.ee

Nutitelefonil omanikud, vaadake videot

Rahva ootused on suuremad, kui need on olnud paljudel eelmistel aastatel.

la iga kahe aasta järel. Me ei pane endale selles valiktsükli mingit kindlat eesmärki, lähme lihtsalt mäng-mängult edasi. Kõige tähtsam on järgmine mäng.

●● **Kuidas sa meie alagrupi tugevust üldiselt hindad? Mis koht Eesti võiks kõige loogiliselt saada?**

Kõige tähtsam on see, et me ei arvaks, nagu oleksime pärast eelmist tsükli Euroopa tugevamate hulgas. Oleme need,

LOE SELLE NÄDALA MAALEHEST:

Eesti tomat ja kurk kaovad poest

» **KODUMAISED KÖÖGIVILJATOOTJAD** ei suuda kütte kallinemise tõttu konkurentsipüsida.

LOE VEEL:

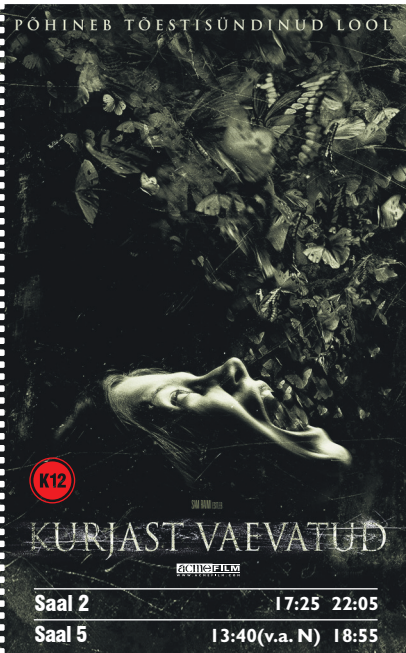
» **ELUAEGNE MÄLUMÄNGUR TÕNIS LAISAAR:** Kui poleks kooli läinud, oleksin praegu palju targem.

» Kauni kevadepealinna Türi rahvas on aastaid elanud **PÄTIKAMBA HIRMU ALL**, kelle pealik nüüd maha lasti.

BOURNE'I PÄRAND

Saal 1 12:30 15:30 18:30 (v.a. N) 21:30
Saal 9 16:30
Saal 10 13:50 19:15
A.Le Coq Sviit 15:45 (L-P) 21:15

KURJAST VAEVATUD

Saal 2 17:25 22:05
Saal 5 13:40 (v.a. N) 18:55

METSLASED

Saal 5 15:50 (v.a. N) 21:10 (v.a. N)
Saal 6 19:10 (v.a. R, K, N)

SEENELKÄIK

Saal 1 18:50 (ainult N)
Saal 2 12:20 15:00 19:40
Saal 3 14:10 16:35 19:00
A.Le Coq Sviit 13:15 (L-P) 18:45

INFO TELEFONILT 1182

*A.Le Coq Sviidi seansid tööpäeviti alates 17:00, nädalavahetustel ja pühadel 13:00

Piletihinnad: E-N ja reede kuni kl 18:00 tavapilet 4,50€/lastepilet 2,50€, 3D-pilet 5,00€/lastepilet 3,50€. E-N alates kl 18:01 tavapilet 5,00€/lastepilet 2,70€, 3D-pilet 7,00€/lastepilet 3,70€. Reede (alates 18:01), L-P ja riiklikel pühadel tavapilet 6,50€/lastepilet 2,90€, 3D-pilet 8,00€/lastepilet 3,90€. A.Le Coq Sviit E-N pilet 17€, R-P pilet 21€

TÄNA KINOS ARTIS:

ARTIS
KUNST ON KINOS

EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

Väärrikad kinohommikud
Üks elu
Filmi juhatas sisse vene keeles Aleksei Turovski

Iga 5. seanss TASUTA!

KES?

11:15 15:40

VUOSAARI

14:45 21:15

TÄNA KINOS SÕPRUS:

KINO »SÕPRUS«

EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

PARIS KINO - AASTAST 1955

FIRST POSITION

17:30

06.09	Minu õelapsed üksinda kodus - eesti keeles	09:30 17:15	Üks elu	11:00 13:50
	Väärrikad kinohommikud venekeelse sissejuhatusesega: Üks elu	11:00	Vuosaari	14:45 21:15
	Kes? Film pesamunade film - eesti keeles	11:15 15:40	Eesti Kunstiakadeemia filmiteooria 1. loeng	16:30
	Vennaksed	12:00 19:20	Kuutõusu kuningriik	19:00 21:00
	Pulkson on hädas - eesti keeles	13:00		

www.kino.ee | Estonia pst. 9, Tallinn | Solarise keskus | Tel. 663 1380

06.09

Esimene positsioon / First Position 17:30
Ära kaota lootust 19:30
Vuosaari 21:30

Vaata kino Sõprus nädalakava www.kinosoprus.ee

SUUR LAOMÜÜK

SOKID ja TRIKOTAAŽ KOGU PERELE OTSE TOOTJA LAOST

7.septembril reedel 12.00-18.00
8.septembril laupäeval 10.00-15.00

SOKID ja PÕLVIKUD alates 0,20 € paar!

AADRESSIL: Kopli 25, Tallinn (Tramm nr 1, 2 "Angerja" peatus, endise "STANDARD" hoone hoovis).

EESTI EKSPRESS 6. september 2012

Legendaarne piloot:
Estonian Airi lendurid on viidud viimse piirini

ARMUVALUS
EMA NÄLJUTAS
OMA BEEBI
SURNUKS

Hiiumaa võmm Lydia
lõi saarel korra majja

EGA NORMAALSENA KANGELASEKS EI SAA

PARANORMAN

KILJUDES KINNO ALATES 7. SEPTEMBRIST

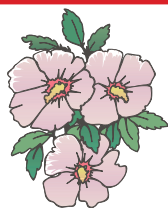
3D-s

LAIKA, FORUM CINEMAS, /paranorman, universalpicturesuk, paranormanmovie.co.uk, UNIVERSAL

SIGNE KALBERG

Õnne sünnipäevaks!

Eesti Päevaleht

kuulutused.epl.ee

NORDECON**Elion**Vabadus
nautidaJazzkaare
tähtsündmus**CHICK
COREA
TRIO**
18
Grammit!

Chick Corea, Christian McBride & Brian Blade

14.11 19:00 NOKIA KONTSERDIMAJA / 16. SEPTEMBRINI PILETID SOODSAMAD!Piletid Piletilevi ja TicketPro müügikohtades. Jazzkaare info 6660030 ja piletid@jazzkaar.ee. www.jazzkaar.ee**ERGO**

Eesti Päevaleht

MY CITY HOTEL
TALLINNLENNUPARTNER
ESTONIAN AIR

TALLINK

Ford
Info-Auto

aktaprint

Kinnisvara

• Võtan rendile korteri otse omanikult, tel 508 9052.

Müük

• Müüa lõhutud kuivad ja märjad küttepuud. Info 509 2933.

• Saetud, lõhutud küttepuud: lepp, kask, sanglepp, saar, kuusk ja segapuud koos transpordiga. Tel 672 5338, mob 525 9433 Votikmetsa OÜ

• Müüa soodsa hinnaga talusealiha. Info tel 505 9151.

Teenused

• KAARDID ENNUSTAVAD Tel 900 1727 24 h, h 1,09 €/min www.ennustus.ee

• NÕUANDELIIN tel 900 5020. Kui elumure vaevab ja vajad hinged, anname soovitusi. Vastame eraelu, töö ja tervise küsimustele. Kõne hind 0,97 €/min.

Äriteenus

• Firmade likvideerimine www.likvideerimine.ee, tel 506 7151.

Laen

• Laen kinnisvara tagatisel. AS A&O LaenuGrupp. Tartu mnt 29 Tln. 648 6083 www.aolaenu.ee Tutvu te tingimustega, konsulteerige asjatundjatega.

AEG KAUBELDA!

Holmes & Meyers
kutsub metsaomanikke läbi rääkima metsas planeeritavate raiete üle.

Ostame kasvava metsa raieõigust. Pakkuda võib lageraieid harvenduseni.

ERIPAKKUMINE! Pakume kasvava lepu eest head hinda.

Lõhutud küttepuude müük, tellimine: tel 600 5323

HOLMES & MEYERS
Metsasõbralik ettevõtmine

tel 5553 3064, 5554 0620
e-post info@holmesmeyers.eu

Mitte mõelda, et mistahes hetk võiks olla see viimane hetk, mil Koit värvib aknaruutu ja see äkki ühte hinge ei puutu.

/A.Saadik/

Armast õppejõudu ja kolleegi

**MARIN
VÄLJAOTSA**mälestab
Tallinna Tervishoiu KõrgkoolAvaldame kaastunnet
perekonnaleMälestame armast vaprat
kursuseõde**MARIN
VÄLJAOTSA**
(snd Eelo)

13.08.1952 – 04.09.2012

ja avaldame kaastunnet
perekonnaleTRÜ 1976. a lõpetanud
eesti filoloogid**JANA
LILLEMETS**

26.01.1983 – 03.09.2012

Eesti Kunstiakadeemia ja
ehetekunsti eriala
mälestavad oma tänavust
vilistlastSüdamlik kaastunne
vanematele ja lähedasteleHüvastijätt 8. sept kl 13.30
Pärnamäe krematooriumis**NINA
VOLOHHONSKAJA**Avaldame sügavat kaastunnet
Vladimir ja Aleksandr
Volohhonskile
ema ja vanaema
kaotuse puhulAS DBT ja AS BCT
kollektiividVabariigi Presidendi Kantsleil
mälestab leinas
Kotkaristi teenetemärgi kavaleri**HILJA
SARAPUUD**ja avaldab südamlikku
kaastunnet lahkuu omastele

Meie seast on lahkunud

**GENNADI
TERRI**

19.01.1940 – 31.08.2012

Mälestavad TPT 1959. a
lõpetanud elektrikudHüvastijätt 8. sept kl 12
Pärnu Eliisabeti kirikus

**TALLINNA
LINNATEATER**

Hecuba pärast
10., 11. septembril 19.00

**Maailmale nähtamatud
pisarad**
14., 15. septembril 19.00

Ma armastasin sakslast
20., 24. septembril 19.00

Kassa: 66 50 800
www.linnateater.ee

Eesti Kontsert

P 9. september kell 14 Paide kirik
Peegel peeglis
Kammerkoor COLLEGIUM
MUSICALE
Koori solistid: Mikk Dede (tenor)
Marten Altrov (klarnet)
Ene Salumäe (orel)
Dirigent Endrik Üksvärav
Arvo Pärdi ja Pärt Uusbergi looming

R 14. september kell 19
Vanemuise kontserdimaja
L 15. september kell 19
Estonia kontserdisaal
**Vanemuise kontserdimaja
hooaja avakontsert**

Info tel Tallinnas 614 7760, Tartus 737 7537,
Pärnus 445 5800, Jõhvis 33 42 000. www.concert.ee

**TIPOLIIN
KINNISVARABÜROO**

VELJO TARVIS
tel. 5647 1516,
tel. 657 6301
veljo@tipoliin.ee
www.tipoliin.ee

**OSTAME - MÜÜME
- ÜÜRIME
TEIE KINNISVARA**

- Kiire ja korrektne vormistamine.
- 15 a. töökogemus.
- **Konsultatsioon tasuta!**

VEO- ja KOLIMISTEENUS

Söeturstuse OÜ

Lugupeetud firmad ja eraisikud!

**Müügil sorteeritud
kivisüsi**

mark "D" 50-100 mm.
HINNAD SOODSAD. KOHALEVEDU ÜLE EESTI GARANTEERITAKSE.
Tel. 5346 2500, 5346 2505

Avaldame kaastunnet
Piret Linnule armsa

ISA

surma puhul
Tallinna Alushariduse
Juhtide Ühendus

Siiras ja südamlik kaastunne
Peeter Kokorevile

EMA

surma puhul
Kolleegid Päästeametist

Avaldame sügavat kaastunnet
Marika Nurmeotsale

EMA

kaotuse puhul
Töökaaslased
Siemens Oy Eesti filiaalist

Südamlik kaastunne
Pillele ja Kadriale peredega
kalli

ERICH RANNATI

kaotuse puhul
Anne, Rein, Liis ja Triin peredega

Armas Eevi perega,
meie siiras kaastunne armsa

JÜRI JEESERI

surma puhul
Kolleegid Põhja-Eesti
Regionaalhaiglast

Avaldame sügavat kaastunnet
Leena Pukile

ISA

surma puhul
Kolleegid Põhja prefektuuri
Lääne-Harju politseijaoskonnast

Südamlik kaastunne Sulle
kallis Piret Lind,
kui leinad oma armsat

ISA

Kesklinna koolieelsete
haridusasutuste juhid

Südamlik kaastunne
Mare Roesile
armsa

ISA

kaotuse puhul
Kolleegid TTÜ keeltekeskusest

Avaldame siirast kaastunnet
Karmen Jollerile

ÕE

kaotuse puhul
MTÜ Vabatahtlik
Reservpäästerühm

Südamlik kaastunne
Andres Hinnole
armsa ema

NIINA HINNO

surma puhul
Töökaaslased Eesti Töötukassast

Üks tee on lõpuni käidud.
Üks süda on vaikinud.

**SAIMA
EERO**

1927 – 2012

Sügav kaastunne
Merlele perega
ema, vanaema ja vanavanaema
lahkumise puhul

Ülikoolikaaslased

Teatame sügava kurbusega,
et meie hulgast on lahkunud

**ERICH
RANNAT**

15.09.1928 – 03.09.2012

Tütred perekondadega

Ärasaamine toimub
8. sept kl 10
Rahumäe kalmistu kabelis

16.11.1928 – 02.09.2012

Kauaaegset kolleegi mälestab ja
avaldab kaastunnet omastele

TTÜ Geoloogia Instituut

Teadus

Tiit Kändler
teadustoimetaja

LÜHIDALT

Mehed ja naised näevad erinevalt

Oma silm on kuningas. Ja ka kuninganna. Et kuningas erineb kuningannast, seda tõestasid New York City ülikooli Brooklyn ja Hunte-ri kolledži teadlased, kes võrdlesid mõlema kooli normaalse värvusnägemisega meeste ja naiste nägemist. Nad järeldasid, et meeste ja naiste aju nägemiskeskus töötab erinevalt. Mehed on tundlikumad peente detailide ja kiire liikumise suhtes, naised eristavad paremini värvusi.

Ajukoores ja eriti kujutisi töötlevas nägemiskoores on suurel hulgal meessuguhormoonide retseptoreid. Need hormoonid juhivad ka embrüo nägemiskoores neuronite arengut, nõnda et meestel on selliseid neuroneid 25 protsenti rohkem kui naistel.

Kui vabatahtlikel paluti kirjeldada värvusi nägemisspektri ulatuses, siis selgus, et meeste värvusnägemine on nihkes: mehed näevad veidi pikemaids lainepikkusi samamoodi kui naised veidi lühemaid. Spektri keskosas eristasid mehed värvusi naistest kehvemini.

Nägemise kontrastsustundlikkuse mõõtmiseks kasutati valgete ja mustade sambakeste kujutisi.

Sambakesed olid horisontaalsed või vertikaalsed ja vabatahtlikud pidid ütleva, millist pilti nad nägid. Kui valged ja mustad sambakesed omavahel vahetati, tundus kujutis plinkivat.

Sõltuvalt sellest, kui kiiresti sambakesed muutusid või kui ligidal need üksteisele asusid, leidis rühm, et keskmistel kiirustel kaotasid vaatlejad tundlikkuse üksteisele lähedaste sambakeste vastu. Kui pilt muutus kiiremini, siis vähenes nii naiste kui ka meeste võime erinevaid pilte eristada. Mehed eristasid siiski kiiremalt muutuvaid pilte naistest paremini. Allikas: AlphaGalileo, BioMed Central

SOOVITUS

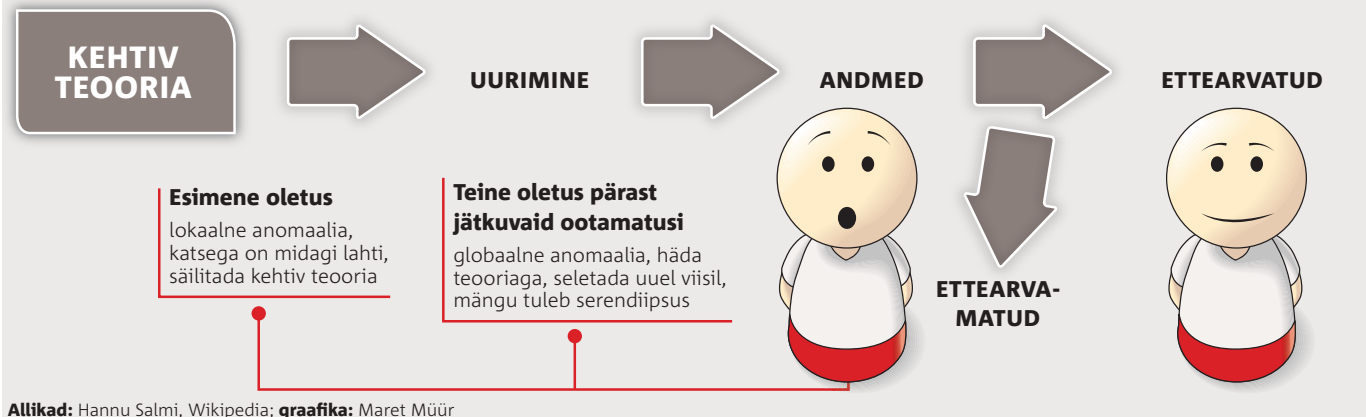
Taimel küljes looma nimi

Taimetarkadel ja loomahulludel on tulnud hea mõte siduda loomade ja taimede seotusest rääkimine loomanimeliste taimedega. Lood on lühikesed ja kindlad ning annavad põhjust edasi mõelda. Edasijõudnutele ülesanne: leidke veel loomanimelisi taimi, mida selles raamatus ei ole. See raamat on küll uurimist väärt, ent õnneks mitte ammendav, nii nagu loodus ja eesti keel ise. Raamat rändab, keelel eesti-keelsed taimenimed, ja jõuab Eestist otsaga Aafrikasse ja Ameerikasse, Arktikasse ja Austraaliasse. Aiasse niikui-nii, sest meie taimestik on ju maad pidi Aasia külge kinni seotud.

Ahvilevapuust ämblikliiliani. Loomanimedega taimi meilt ja mujalt Aleksei Turovski, Urmas Laansoo, Taimi Puusepp, Krista Kaur 302 lk, Menu kirjastus

Serendiipsus – uus termin vanale õnnelikule asjale

Allikad: Hannu Salmi, Wikipedia; graafika: Maret Müür

Teadusavastusi toetab töökas õnn

Te mõtlete pikka aega pingsalt mingi probleemi lahendamisele. Ja äkitselt avastate raamatupoes, kui olete juhuslikult kohast lahti löönud raamatu, mille te kes teab miks olete pihku võtnud, arutluse, mis teie ideega haakub. Või siis satute eksikombel klahvi vajutades internetis mingile artiklijupile, mis käsitleb sama probleemi teile uuel viisil. Kas olete sattunud nendele lugudele õnnekombe? Ei, hoopis serendiipselt. *Serendipity* on tõlkeagentuuri Today Translations küsitluse andmeil tõlkimisraskuselt kolmas ingliskeelne sõna. See tähendab sellist

ainuüksi juhuse vili. Aga siiski on arvukate ajuvälgatustega seotud ohtralt õnne.

Tuntumad õnnekombe juhtumid on Pluuto kuu Charoni avastamine fotode järgi, milles arvati olevat viga, või kosmilise taustkiirguse avastamine signaalist, mis arvati olevat põhjustatud raadioteleskoobile sadestunud tuvisõnnikust.

Kuulus õnnekombe lugu on see, kuidas Alexander Fleming avastas penitsilliini – niisama, ühtäkki, hallitusest.

Kuid avastusele eelnes pikk vaevarikas uurimine. Enne Esimest maailmasõda ravis Fleming vähiravim haavatu. Ta avastas, et fenool, mida tol-

lal põletiku raviks kasutati, tapab valgeid vereliblesid ja tegelikult suurendab surmaohtu. 1922. aastal avastas Fleming antibiootikumi, mis tappis küll baktereid, kuid mitte valgeid vereliblesid. Kui nohu- ne Fleming kollase bakterikülviga anumad uuris, sattus sinna tema pisarake. Järgmisel päeval pani ta tähele, et pisara ala oli bakteritest puhas. Tähendab, pisaras on ainet, mis hävitab baktereid ega ole inimesele kahjulik. Kuid lüütsüümi nime saanud aine oli vähe kasu, sest see hävitas üksnes ohutuid baktereid. 1928. aastal uuris Fleming grippi ja avastas samuti ühes bakterikülvis puhta ala. Selle keskel oli hallituse-

täpp, mis oli sinna tassi avamisel juhuslikult kukkunud. Flemingile meenus lüütsüüm ja mõne aja pärast oligi penitsilliin käes.

Ega serendiipsus puudu ka Eesti teadusest. Näiteks võib öelda, et ettevalmistatult õnnekombe ehk serendiipselt jõudsid Eesti teadlased maailmas esirinda heterotuumse magnetresonantsi alal ja uuritavat aineruusi sisaldavate rootorite ülikiire pöörimisega magnetväljas. Akadeemik Endel Lippmaa meenutab: „Turbiinidega alustamisel on huvitav ajalugu: üks ekslik artikkel, et gravitatsioon avaldab mõju tuumaresonantsi resonantssagedusele. Valmistasime pöörlevaid mõõterakke, et seda mõju leida – ega efekti ei ole.” Kuid tühja sellest, turbiin oli juba käes ja nõnda ei olnud raske ehitada veel kiiremini pöörlevaid gaasiga käivitata turbiine ja jõuda nendega maailmas esirinda.

Immunoloogiliste avastuste eest Nobeli preemia saanud Peter Medawar kirjutas 1963. aastal kuulsaks saanud töö „Kas teadusartikkel on pettus?”. Ta ei pidanud silmas plagieerimist, vaid seda, et silutud ja laktitud artikkel on loogiline ja sirge ega kajasta tulemusteni jõudmise vaeva, viletsust, ebaõnne, väärtuseid. Ega ka serendiipsust, mis kõik kokku annavad teadustööle nagu muudelegi tegemistele värvi, lõhna ja maitse, mille poolest nood tegemist väärivad. ●

Odaviske õnnestumist mõjutab nii tuulepuhang kui ka järsku turgatanud mõte, ent õnn naeratab üksnes sellele, kes üritab.

Foto: Ilmar Saabas

Hannu Salmi: teaduses soosib juhus vaid asjaga hästi kursis olevaid ajusid.

õnnekombe tehtud avastust, otsust või leidu, milleks te olete valmistunud.

Õnne valem

„Mida ühist on Suurel Paugul, DNA-l, hapnikul ja raskusjõul?” küsis Heureka teadusjuht ja Helsingi ülikooli teadlane Hannu Salmi 24. augustil Käsumus korraldatud teadus- ee suvekoolis esinedes. „Aga vaktsineerimisel, Kolumbuse reisidel, antibiootikumidel ja nailonil?” jätkas ta küsimusi. Ja vastas kähku: nende kõigi leiutamise ja avastamise taga on serendiipsus – võime teha õnnelikke ja ootamatuid avastusi ja leida juhuslikult. Kuid mitte juhuslikult ses mõttes, nagu leiate maast kaheeurose müundi. „Teaduses soosib juhus vaid asjaga hästi kursis olevaid ajusid,” täpsustas Salmi. „Tähelepanuväärsed avastused ja leiutised ei ole kunagi

Peatoimetaja: Urmo Soonvald, 680 4400

Toimetuse: Narva mnt 13, 10151 Tallinn, 680 4400, faks 680 4401, e-post mail@epl.ee **Eesti uudised** 680 4400, **kohalikud uudised** 322 3487, **välisuudised** 680 4455, **Ärileht** 680 4400, **arvamus** 680 4450, **kultuur** 680 4470, **sport** 680 4490. **Tellimine** 680 4444, **tellimine välismaale** KE Ajakirjanduse OÜ 641 1753, **reklaam** 680 4500. **EPL Online** www.epl.ee Väljaandja: AS Eesti Ajalehed, rg-kood 10004521

LEHT + DVD

●●● Eesti Päevaleht

© Kõik Eesti Päevalehes avaldatud artiklid, fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed, mille kasutuse reeglid on sätestatud autoriõiguse seaduses. Rõhutame, et nende reprodutseerimine ja levitamine ilma AS-i Eesti Ajalehed kirjaliku nõusolekuta on keelatud. Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. / Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. / Kaebuste korral ajalehele sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee, või tel 646 3363

LEHT

